

SLOVENE

Velja po pošti:
za celo leto naprej .. K 30.—
za en mesec .. K 2.50
za Nemčijo celoletno .. K 34.—
za ostalo inozemstvo .. K 40.—
V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej .. K 28.—
za en mesec .. K 2.30
V pravi prejemni mesec .. K 2.—
Sobotna izdaja:
za celo leto .. K 7.—
za Nemčijo celoletno .. K 8.—
za ostalo inozemstvo .. K 12.—

Inserati:
Enostopna petstvarica (72 mal
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat .. po 30 v
za dva in večkrat .. 25
pri večjih naročilih primeren
popust po dogovoru.
Poslano:
Enostopna petstvarica po 60 v
izhaja vsak dan izvenredno ne-
dalje in praznike, ob 1. uri pop.
Redna letna priloga vojni red.

Političen list za slovenski narod.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Ročopisi so ne vračajo; nevrniti pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 71

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, opake 20.511,
bosn.-herc. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 188.

Knez Lichnowski o poljskem vprašanju.

V nedeljskem »Berliner Tageblatt«-u priobčuje prejšnji nemški poslanik v Londonu zanimiv članek o poljskem vprašanju. Sicer mogoče ne pove mnogo novega, česar pametni ljudje ne bi bili vedeli že zdavnaj, ampak že dejstvo kot tako, da sploh enkrat visokostojen in vpliven človek pove nekoliko resnice in to sedaj v hudih časih cenzure, je značilno. Pred važnostjo poljskega vprašanja ne more danes nihče več zapirati svojih oči.

Knez Lichnowski pravi: Da bi ustanovitev poljske države ob naši meji življenjsko silo poljskega naroda in njegove težnje tudi na našem ozemlju zelo dvignile, to leži na dlani. Ravno tako močno bi vplivala tudi na obe drugi državi, ki sta se udeležili delitve poljske države. Pedagogični opomini, naj bodo Poljaki hvaležni, uvidni, skromni in lojalni, ne morejo prav nič opravičiti elementarni sili ljudskega gibanja, ki se opira na skupne ideale, na skupno čustvovanje in na skupne spomine. Lojalna in gotovo odkritosrčna zagotavljanja imenitnih Poljakov v Prusiji, za katerimi stoje k večjemu le njihovi lovski slugi, sicer pa še lastni sinovi ne, ne bi smela motiti preudarnih politikov o položaju, kakoršen je res.

Tudi Poljak je človek, ki ima narodno zavest in narodne ideale kakor mi in ki ravno tako ljubi svoj materni jezik in zgodovinske tradicije svojega nekdanjega ponašanja. Če so njegovi ideali drugačni kakor naši, zato še ni zločin; vpraša se le, če so njegovi ideali združljivi z našimi, ker stremi vsak naroden idealizem po enem zadnjem cilju, to je po državni skupnosti in neodvisnosti.

Jaz si lahko predstavljam poljske patriote, ki so se kot realni politiki sprijaznili s stanjem, kakoršno je bilo pred vojno, in ki so smatrali obnovo poljskega kraljestva za utopijo. Na podlagi kompromisov in iz gospodarskih ozirov je bilo oblikovanje in sporazum morebiti mogoče. Na drugi strani si je pa težko predstavljati rastočo poljsko državo, ki bi se odpovedala dohodu do morja ali pa bi se odrekla Poznanju in Gnesnu, kjer stoji »primas poljski«, ali pa Krakovu, starem kraljevskemu in kronskem mestu in ki bi se zadovoljila s torzom, podobnim sedanji Srbiji, in ostala politično, vojaško in gospodarsko odvisna od Nemčije.

Ententa obljublja Poljakom združitev treh ločenih teritorijev; čeprav v tesnejši zvezi z Rusijo. Prehod Rusije iz centralistično-birokratske države v demokratično avtonomno federacijo je seveda vrednost

našega »osvobojenja« Poljske zelo znižal in okrepil je ono smer, ki vidi rešitev Poljske v zvezi z Rusijo, ker nudi ruski oslabil organizem in pa prostomiselna smer lepše vidike za neoviran razvoj.

Iz razpadle Poljske je nastala Prusija. Tudi vzhodna Prusija je bila poljska zemlja. Če ta dejstva nas morajo varovati iluzij, češ, da se da združiti poljska državna misel s prusko-nemško, čeprav nimamo proti posameznim Poljakom prav nič, niti proti delavnim in skromnim kmetom in delavcem, niti proti gladi in ljubeznivim aristokratom in njihovim elegantnim in lepim damam. Sporazum s Poljaki je pač mogoče doseči z nekoliko spretnosti, katere v celoti RivfjizgarvokadEh!gxzLbf tere pri nas ni ravno preveč, s poljskim narodom v celoti pa zelo težaven.

Nova delitev Poljske med Avstrijo in Nemčijo ne bi samo onemogočila za nas brezpogojno potrebnega sporazuma z Rusijo, ampak pomnožila bi tudi naše narodnostno-politične težave prav izdatno; nemška podlaga države bi se pomaknila in osrečeni bi bili z židovskim proletariatom, ki bi preplaval celo Nemčijo. Združitev Poljakov z Avstrijo bi pa pomenila izpremembo monarhijske v pretežno slovansko državno zvezo in monarhijsko bi tlačil vsepoljski program, ki sosednih odnosov do nas gotovo ne bi olajševal.

Iz orožja, katero smo iznašli za pobijanje svojih nasprotnikov in za varstvo svojih mej, se je rodila poljska državna misel in za bodočnost Nemčije najnevarnejši načrt. Poljsko vprašanje je za nas v resnici najvažnejše vprašanje, mnogo važnejše kakor belgijsko ali albansko. Z njim stoji ali pa pade Prusija kot velesila in s Prusijo vred Nemčija.

Gora Sv. Gabrijele ostala naša.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 5. septembra. Uradno: Najtežji krvavi boji so izpolnili 19. dan enajste soške bitke.

Pri Madonih se trčile naše naskakovalne čete, ko so napredovale, na napad, ki so ga izvedli Italijani v globokih vrstah, in ga ustavile. Odbili smo tam še štiri napade.

Gora sv. Gabrijele tvori od včeraj jutraj iznova središče borbe, ki so bile z največjo besnostjo. Sovražnik neprestano naskakuje skalnati vrh, ki ga je večkrat zasedel, a ga je kmalu nato zopet vzela naša slavna pehota. Boj, ki se bije na obeh straneh z največjo žilavostjo, traja v tej uri še z nezmajljivo močjo.

Pri Gorici je Italijan nekočkrat brez uspeha napadel.

Na celim Krasu so izzvala podjetja naših čet pri Selu in pri Medji vasi, ki so jih izvedle, da popravijo postojanke, besne spopade. Vsi sovražni napadi so se zrušili na vstrajni brambi naših v vojski preizkušenih branilcev Krasa. Ujeli smo 100 italijanskih častnikov in nad 4000 mož.

Odkar se bije bitka, smo ujeli 15.000 mož.

Trst se sovražni letalci zopet dvakrat napadli.

Dunaj, 5. septembra. (Kor. ur.) Vojni tiskovni stan: Krvavo in ljuto, kakor še nikdar ne, divja bitka na gori sv. Gabrijele.

S svežimi četami je pričel Italijan včeraj jutraj napadati z množicami. V najbesnejših borbah se mu je posrečilo, da je prodrl do najvišjega vrha gore sv. Gabrijele. Naša neprestrašena pehota ga je pa vrgla s protisunkom dol in ga potiskala proti zahodu. Boj za vrh gore je besnel do sinoči. Italijan je vrgel naskakovalni val na višino, naš protival ga je pomedel dol. Končno smo ostali mi lastniki in smo potisnili sovražnika do severne strmine gore, a kljub temu je napadal Italijan dalje. Na severni strmini smo morali še šest napadov odbiti. Danes ponoči je bilo mirno. Besna bitka divja zopet od 5. ure. S težkimi topovi je obstreljeval sovražnik včeraj in danes naše črte v severni in v južni smeri od gore sv. Gabrijele. Tudi tam smo popolnoma odbili sovražne napade. Z najtežimi topovi so obstreljevali bojni prostor daleč zadaj za goro sv. Gabrijele.

Včeraj so se bojevali tudi v vzhodni smeri od Gorice. Iz lahka smo odbili napade na Sv. Katarino in na Grčini. Na hrabrosti junških branilcev so se razbili sovražni napadi na Fajti hrib in proti Kostanjevici. Pri Selu je trčil naš napad na napad Italijanov, ko so pravkar pričeli naskakovali. Pridobili smo veliko prostora in smo svoje postojanke izboljšali poleg tega smo ujeli 150 častnikov in 4000 mož.

Dunaj, 5. septembra. Iz vojnega tiskovnega stana: Italijani so napeli vse svoje sile, da bi se polastili gore sv. Gabrijele. S svojimi neprekinjenimi napadi se pa še niso mogli trajno vrha polastiti. Vrh sv. Gabrijele, ki se ga, kakor znano, drži Trnovski gozd, v katerem se je mogoče močno braniti, je ostal našim četam.

Da se še bolj zavaruje naša postojanka v odseku Grmada, so si morale napraviti naše čete prostor pri Selu in pri Medji vasi. Naš nastop je izzval med Italijani naravnost upor, a dosegel je popolnoma svoj namen, kar dokazuje veliko število italijanskih ujetnikov.

Sv. Gabrijel v naših rokah.

Dunaj, 6. septembra. Uradno:

Boji za goro sv. Gabrijele so včeraj popoldne oslabili. Gora je v naših rokah.

Italijansko uradno poročilo.

4. septembra. Od prelaza Stilfser do Rombona navadni boji poizvedovalnih čet. Na juljski bojni črti so močno streljali s topovi; živahno so nastopali letalci. V ugodnih razmerah je v minuli noči 30 naših aparatov preletelo Pulj; metali so bombe na vojaške naprave velikega pristanišča in na sovražno mornarico, ki je bila zasidrana v Fazanskem kanalu. Na razne cilje so vrgli 9 ton bomb, ki so povzročile uničbe in velike požare. Napadla so jih sicer pomorska letala, obrambni topovi so streljali na nje, a naši aparati so se vrnili nepoškodovani v svoja bivališča nazaj. Sovražni aparati so ponoči na 2. t. m. napadli kraje na ravani med spodnjo Sočo in Tagliamento, vrgli so nekaj bomb, ki so zahtevale žrtve tako med vojaki rekonvalescenti v okrevališčih, kakor tudi med civilnim prebivalstvom. (Tozadevno opozarjamo na današnje uradno poročilo o dogodkih na morju.)

Italijani groze, da razstrele Trst.

Budimpešta. »Neues Pester Journal« javlja iz vojnega tiskovnega stana: Obstreljevanje odprtega mesta Trsta po letalcih in njih grožnje na listkih, ki jih mečejo, da bodo Trst razstrelili, kažejo, da sovražnik ne upa več prebiti bojni črte. Italijanske izgube so velike. V Modeni so otvorili na vojaški šoli tečaj za 1500 častnikov pehote, 400 častnikov topništva, h kateremu dopuste vse, ki so izvršili prvi višji razred srednje šole.

Velikanske izgube Italijanov.

Curih, 5. septembra. Italijanski listi javljajo, da so izgube pri Soči tako ogromne, kakor na nobenem drugem bojišču. Brigada iz Palerma, ki je večkrat naskočila goro sv. Gabrijele, je izgubila skoraj 70% vseh svojih ljudi. Skoraj ravno toliko ljudi so izgubile tudi druge italijanske čete iz južne Italije in s Sicilije, s katerimi Cadorna v zadnjih bojih napada, ker so italijanski polki iz srednje in iz severne Italije v prejšnjih bojih preveč trpeli.

Cadorna o svoji ofenzivi.

Iz Lugana poročajo: Cadorna je izjavil nasproti Barzilaiju, da je sedanja italijanska ofenziva najsilnejša, kar jih je bilo v svetovni vojni. Tudi sovražnik ima ta občutek. Italija more popolnoma mirno pričakovati nadaljnih stvari, to tudi zato, ker so ostale fronte proti sovražnim napadom popolnoma zavarovane. Čast očetovstva za

LISTEK.

Tal.

Spisal Iv. Baloh.

(Konec.)

»Špela, bodi tiho, ker nič ne veš,« pravi gospodar.

»Nič ne vem, to pa le vem, da ga ne vidimo v cerkvi,« odgovori hitro Špela ter obrača v naglici krožnike in sklede v ponivalniku.

»E, Špela, sedemdeset let imaš na rbtu,« poseže vmes poštar, »pa imaš tak ezik, da seže čez deset vasij na okoli, čudi hodi vsak dan v cerkev. Kaj misliš, la hodimo za to, da bi nas ljudje gledali?«

Špelo je to razjezilo, bila je preurna, pa ji je skleda padla na tla in se razbila.

»Na, to je pa kazen za-te« — pravi črmar.

»Ja, to je nesreča, ampak tam je kazen božja. Še gospodu sem zamerila. Staro epo podobno, kateri so še moja ranjka maš pomagali delati zlato obleko, bodo ven vrgli, da ta fantalin, ki se nikjer nič učil ni, napravi novo, ker nič ne zna.«

»Bodi to tiho,« pravi gospodar. »Saj e nova slika že skoro gotova, samo sednega meča še manjka, ker je barv zmari-talo.

In gostilničar je zaprl duri kuhinje, da je Špela umolknila.

»Pi, Martin, je dober, te bo pogrelo!« »Res dober je, boljše mi je,« je odgovoril in nekaka tiha zadovoljnost je šla čez njegov obraz.

»Bom plačal.«

»Ne, bova že pri tvojem računu poravnala.«

Martin je odšel iz krčme. Zvenele so mu po ušesih še vedne besede: Špela ga je ubila, on je denar pokradel, kazen božja ga je zadela. — To mu je nekako čudno-prijetno donelo na uho. A burja iz daljave mu je odgovarjala: Ni res!

Sedmi meč sem pa jaz naredil. Strah ga je bilo, če ni teh besedi izpregovoril naglas. —

Martin je prišel domov in se vlegel zopet na seno. Naročil je, naj ga pustijo pri miru, da je bolan.

Sliker je ležal v mrtvašnici v občinski rakvi. Ni bilo ne sveč, ne venca, ne cvetic. Stara ženica, ki je vedno čuvala pri mrličih, mu je iz ostanikov olja prižgala skromno lučico.

Čakali smo komisije. Zakasnila se je. Mrlič je ležal že tretji dan. Komisija je prišla in kakor se je izvedelo, da je čisto gotovo, da ga slika ni ubila in da se nič gotovega ne ve.

Poke so ga. K pogrebu je došlo le malo ljudi. Bilo niti fete. Mati je hotela

ostati valed bolezni doma, a neka neznanka sila ji je dala moč, da se je privlekla do groba. Ko so dejali v grob občinsko rakev in v njej njega, je zaplakala, da se je slišalo do kapelice:

»Ne, Francice, ti ne, ne, nikdar ne, ti nisi bil tat...« Ko je prišla domov, jo je pogledala žalostna Majka tako milo, kot še nikdar ne.

Martin je pil cele tri dni, dokler niso pokopali mrliča. Ni slišal zvonov — in ko so se oglasili, je udarjal s kladivom tako močno, da so udarci prevpili zvonove.

Ko se je vršil pogreb, je bil zopet bolan. Vlegel se je, naročil slivovke in izpil do zadnje kaplje iz steklenice. Tedaj je bil prvičkrat popolnoma pijan in ni slišal ničesar.

Zbudil se je šele, ko je pogreb že davno minul.

Minuli so tedni. Martin je postal redkobeseden tudi pri igri. Stari prijatelji njegovi so se mu zdeli sovražniki. Za slehernim voglom je pričakoval napadalec. Ogibal se je ljudi, najraje je bil sam.

Par tednov pozneje sta se pošteno sprla z očetom. Martin je naredil na tihem svoj načrt, da gre od doma v rudokope v Nemčijo, kjer so že njegovi tovariši iz šolskih let.

Prijatelj mu je posodil za vožnjo.

Martin je odšel iz hiše ne da bi se po-

slovl od očeta. Oče je zvedel šele potem, ko je Martin odšel. Klet je, kot po navadi.

Ko je odhajal iz domače vasi, so šla za njim nehoče vprašanja: »Zakaj si ga? Zaradi tistih borih petih kron? Kaj ti je naredil? Ali ga je res strela ubila? Ali si videl žalostno Mater Božjo na sliki in videl živo v borni koči? Kdo ji je zasadil sedmieri meč?«

Martin je hitel od doma kot nekdanj od kapelice. Ko je stal na vrhu hriba ter se še enkrat ozrl v dolino, je za hip luna obsejala tudi belo kapelico — in videl jo je. Streslo ga je — in bežal je naprej od domovine — v tujino.

Pretekla so leta.

Martin je bil priden delavec, kot popreje. Zaslužil je precej, a igral ni več. Kedar je videl obilo denarja skupaj, se mu je zdelo, da se ga drži rdeča kri in sto-in-stokrat mu je sililo v spomin vprašanje: Zakaj si za pet kron ubil človeka? —

Nekega pustega jesenskega večera je bil Martin globoko zamišljen v svoji sobi. Bil je pri zdravniku. Prosil ga je, naj ga preišče ter mu pove prav odkrito svoje mnenje.

In zdravnik je odgovoril: Če hočete, Vam povem odkrito: Ako redno živite, boste zivel k večjem še eno leto. —

Martin se je zavedal svojega položaja.

ta ofenzivni načrt zahteva italijansko vojnovo vodstvo čisto samo zase. Nato je Cadorna primerjal sedanost z minulostjo, v kateri je Macchiavelli zaman zahteval osvoboditev izpod barbarov. Cesar ni dosegla minulost, to postaja sedaj resnica. Še pred končno zmago more biti Italija in njena neprimerljiva armada ponosna, kajti žrtvovana človeška življenja in milijarde do stojanstvo, samozavest in ugled Italije po vsem svetu neizmerno povzdignile.

Novi italijanski zrakoplov.

Lugano. (K. ur.) »Corriere della sera« poroča iz Rima: Posrečil se je prvi polet novega vodilnega zrakoplova v Rimu ki so ga izdelali po načrtih inženirja Forlaninija. Zrakoplov se je dvignil 6000 metrov visoko. Zrakoplov dvigne dve do tri tone razstreliva in orožja do 6000 metrov visoko, preleti lahko 1000 km in se dviguje in pada hitreje kakor letala.

Italijo osrečijo z nakaznicami na živila.

Lugano. »Corriere della sera« napoveduje, da bodo celo Italijo osrečili z nakaznicami za živila; pred vsem za kruh in testenine.

Proti prefektu in policijskemu predsedniku v Turinu.

Lugano. (Kor. ur.) Notranji minister Orlando je zaradi nemirov v Turinu kazensko premestil prefekta za njim pa še predsednika policije.

Italijanski napad na Pulj.

Dunaj, 5. septembra. Uradno: Večje število sovražnih letal je vrglo ponoči od 3. na 4. september na Pulj približno 100 bomb, ki so zadale zasebnikom nekaj škoda. Malo skladišče slame izven mesta je pričelo goreti. Vojaške naprave so malo poškodovane. Izgub na ljudeh ni. Poveljstvo mornarice.

Rusi na begu.

Pri Rigi je stala nasproti eni ruski armadi ena nemška armada. Moči so si bile enake. V dveh letih stoječe vojske so Rusi lahko svoje okope močno izpopolnili, a kljub temu je nemški general pehote Oskar pl. Hutier premagal poveljnika 12. ruske armade generala Parski, naslednika Radka Dimitrijeva. Ded generala pl. Hutierja, ki je umrl leta 1864., je bil cesarski francoski kapitan, oče zmagovalca Rige je prestopil v prusko armado. V Berlinu je pl. Hutier poveljeval prvi gardni diviziji. Nemška 8. armada je 5. in 6. t. m. zopet zelo napredovala. Prekorčila je že zelo železniško progo Riga—Wenden. Rusi, ki se še nahajajo na obali od železnice do morja, bodo ali uničeni ali pa ujeti, večini se je pa najbrže posrečilo, da je ušla in beži proti Wenden. Skoraj gotovo bodo ruski porazi pri Rigi učinkovali tudi na ruske voje, ki še drže ob Dvini odsek Fridrikovo.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 5. septembra. Uradno: Pri avstrijskih četah nobenih posebnih dogodkov. Načelnik generalnega štaba.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 5. septembra. Veliki glavni stan:

Naše operacije v vzhodni smeri od Rige so napredovale, kakor smo nameravali. Vzeli smo Ust Dvinsk. Zaplenili smo nepoškodovane najtežje topove za varstvo obali do 30.5 cm kalibra.

Severnovzhodno od Dvine smo prišli do Vzhodnega morja.

Prekorčili smo odsek livonijske Ae; ruske zadnje oddelke, ki so se držali južno od reke, smo uničili. Sovražnik se umika proti severovzhodu dalje.

Od Dvine do Donave sicer nobenih večjih bojov.

NEMŠKO VEČERNO POROČILO.

Berlin, 5. septembra zvečer. Veliki glavni stan:

Severno krilo 12. ruske armade se hitro umika.

Prvi generalni kvartirni mojster pl. Ludendorff.

Hinzenberg dosežen.

Berlin, 5. septembra zvečer. Veliki glavni stan:

Nemci, ki zasledujejo na bojni črti pri Rigi, so prišli v okolico Hinzenberga ob cesti in železnici, ki vodita v Wenden.

Na ostali vzhodni bojni črti so streljali le s topovi in so nastopale poizvedovalne čete.

Število ujetnikov v bojih južno od Pruta se je zvišalo na 4 častnike in 229 mož; plen za nekaj strojnih pušk.

Kako je Riga padla.

Berlin, 4. septembra. Rusi so že dolgo časa pričakovali, da bodo Nemci proti Rigi prodirali. Mislili so si, da jih široka močvirja zahodno od mesta in peščena brega široke reke Dvine dovolj varujejo in da jih Nemci zato ne morejo presenetiti. Zbrali so tam tudi močne sile. Približno 15 pehotnih in eno kavalerijsko divizijo v mostišču na zahodnem bregu Dvine in v sosednih vzhodnih postojankah. V Rigi je bilo še 31. avgusta še v poznih večernih urah vse mirno. V gledališču so igrali, kakor ponavadi. Med gledalci je bilo veliko častnikov; njih poveljnik sam se je tudi najbrže nahajal med njimi.

Posebni poročevalec »Daily News« je še 25. avgusta iz Petrograda obširno brzojavil, da pripravljajo Nemci pri Rigi ofenzivo, a da ne bodo ničesar dosegli. Na nastop Nemcev so bili toraj pripravljeni, a popolnoma presenetili jih je kraj, ura in sila nemškega napada.

Besen ogenj topov in metalcev min je 1. septembra zjutraj že tako zrušil ruske postojanke, da so dozorele za napad. V varstvu ognja topov je prekorčila nemška pehota pri Borkovicu in pri Dünhofu Dvino. V sovražnem ognju so pričeli graditi mostove čez 300 metrov široko reko; kmalu so zgradili 3 mostove, čez katere so hiteli močne čete na severni breg do malega Jegelna, kjer so se ustalile. Rusi so takoj iz Rige sem napadli. Ne glede na izgube so ruski polki obupno napadali, a kljub vsem krvavim žrtvam se jim ni posrečilo, da bi bili vrgli nemške čete, ki so se žilavo držale pridobljenih tal. Nemci so prodirali dalje in so že 2. napredovali do Velikega Jegelna; 3. so pa že veliko cesto, ki vodi iz Rige v Wenden, obstreljevali s topovi.

Ruske množice smo pritiskali proti severovzhodu, njih zadnji oddelki so se med jezeri in v močvirju obupno branili.

A usoda Rige je bila že zapečaten. Nemci so vdrl 3. septembra ob 11. dopoldne z jugovzhoda in z zahoda v mesto. Železniški most čez Dvino so sicer razstrelili in zažgali leseni most, goreli so tudi kolodvori in tvornice na obeh bregovih Dvine, a Nemci so tako hitro in odločno prodirali, da Rusi mesta niso mogli opleniti in uničiti, kar so nameravali.

Nemške čete vseh plemen so se udeležile sijajnega podjetja, tudi konjenica je primerno nastopila. Čete še povsod prodirajo.

Z morja je posegla v boj nemška mornarica. Na zahodnem bregu Dvine so se že 3. septembra približali Ustu Dvinskem in zasedli zahodni del trdnjave.

Nemški napadalni načrt se je popolnoma izvedel.

Nemška mornarica in letalci ob zavzetju Rige.

Kodanj, 5. septembra. Iz Petrograda: Nemške bojne ladje, torpedni rušilci in podmorski čolni so zadnje čase pri vходу v zaliv pri Rigi izredno živahno nastopali. Nemci so med drugim potopili večji ruski transportni parnik. Pognali so v zrak tudi rusko ladjo, ko je polagala mine; enajst mož je utonilo. Nemški letalci so v minulem tednu na obali Vzhodnega morja živahno delovali. Rusko vzhodno obal je napadlo 40 bojnih letalcev, napadali so tudi zaliv Rige in Finski zaliv. V zraku so se večkrat spopadli.

Sporazum in padec Rige.

Lugano, 5. septembra. (Kor. ur.) Italijanski, kakor tudi angleški in francoski listi presojajo silno resno položaj glede na padec Rige. Naglica dosedanjega uspeha jih je presenetila. Prepričani so, da ruska vojna sila razpada. Priznavajo silno važnost Rige glede na obrambo na morju in na suhem.

Curib, 5. septembra. »Corriere della sera« javlja iz Petrograda: Dogodki pri Rigi so položaj na ruskem bojišču le malo izpremenili, a v Petrogradu so zelo vznemirjeni in pospešujejo vojski sovražno agitacijo delavskega in vojaškega sveta.

Genf, 5. septembra. »Matin« poroča: Na zasedbo Rige odgovori sporazum tako, pospeši novo generalno ofenzivo.

Haag, 5. septembra. »United Press« javlja iz Washingtona: Bati se je vsled padca Rige tudi za Petrograd in poloma Rusije. Potreben je zato velikopotezen nastop Amerike in sporazuma. Amerika posodi Rusiji pod jamstvom sporazuma pet tisoč milijonov rubljev in bo poizkusila pregovoriti Japonsko, da pošlje Rusiji armado 100.000 do 150.000 mož na pomoč.

Pri prehodu čez reko Dvino padlo le 150 mož, 8 jih je bilo ranjenih.

Berlin, 5. septembra. Iz Mitave: Sovražnik je sicer pričakoval, da bomo pri Uexküllu napadli, a da si bomo izbrali ravno točko, kjer je Dvina primeroma precej široka, niso pričakovali. Na vzhodnem pozorišču nismo še nikjer uporabili toliko min, kolikor smo jih tam. Sovražno topništvo je moralo 1. septembra kmalu utihniti, tako uničujoče je naš ogenj deloval. V poldrugi uri smo zasedli Borkovic. Reko smo prekorčili v najlepšem redu, niti enega

moža nismo izgubili. Vse tri divizije so izgubile, ki so nastopile le 150 mrtvih in 8 ranjencev.

Napredovanje v Livoniji.

Stockholm, 6. septembra. Nemci so se v Rigi polastili ruskih vojnih tvornic. Rusko vojno ministrstvo je zapovedalo, da se tvornice, ki leže ob železniški progi Riga-Petrograd, ne smejo prepustiti Nemcem. Celo v Petrogradu izpraznjujejo tvornice; izpraznjujejo že najvažnejše tvornice, ki izdelujejo topove. Stroje pošiljajo iz Petrograda drugam.

Reval — ogrožen.

Rotterdam, 6. septembra. »Daily Mail« javlja iz Petrograda: V Revalu so razglasili, da je mesto ogroženo. Na prošnjo začasne vlade pozivajo konzulati svoje podanike, naj zapuste trdnjavo.

Iz Petrograda — v Moskvo.

Stockholm, 6. septembra. Iz Petrograda se selijo v Moskvo šole in upravne oblasti in diplomati. Angleško, italijansko in ameriško veleposlanstvo se bo te dni tudi preselilo v Moskvo.

Položaj v Jašu.

Bern, 5. septembra. (Kor. ur.) Posebni poročevalec »Neuer Züricher Zeitung« je brzojavil iz Jaša: Položaj v pokrajinah, ki jih vojska še ni obiskala, je strašen. Med ruskimi vojaki se množe upori in dezertacije.

Izpraznjevanje med umikanjem Rusov.

Stockholm, 5. septembra. Petrogradski listi poročajo: Vlada je sklenila, da pri izpraznitvi okolice Rige civilistov ne bodo vzeli s seboj, marveč jih puste v njih bivališčih.

Izpremembe ruskih višjih poveljnikov.

Karlsruhe. General Danilov je imenovan za poveljnika minske armade, general Lemkovski pa za poveljnika 2. ruske armade.

Proti velikim knezom. — Ruski častniki prosijo, naj jih degradirajo.

Petrograd, 4. septembra. (K. u.) Agencija: Listi javljajo: Vlada je odkrila v Moskvu protirevolucijsko zaroto in je v zvezi z njo zapovedala, da so zapri velika kneza Mihaela Aleksandroviča in Pavla Aleksandroviča. — Glavni odbor zveze armadnih in mornariških častnikov je naznanil, da je veliko častnikov prosilo, naj jih degradirajo, ker jih vojaki večkrat ne ubogajo. Upajo, da si bodo kot navadni vojaki zopet pridobili zaupanje ostalih vojakov.

Predprave delavskega in vojaškega sveta odpravljene.

Curib, 6. septembra. »Petit Journal« javlja: Začasna vlada je odpravila predprave delavskega in vojaškega sveta.

Civilni zakon v Rusiji.

Petrograd, 6. septembra. (K. ur.) Začasna vlada je pripoznala civilni zakon.

Začasna vlada pristopila londonski pogodbi.

Stockholm, 6. septembra. (K. ur.) Ruska začasna vlada je pristopila oficijelno londonski pogodbi z 5. septembra 1914.

Boji na zahodu.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 5. septembra. Veliki glavni stan:

Bojna skupina kraljeviča Rupreta Bavarskega.

Na Flanderskem se je pomnožil topovski boj na obali in od gozda Houthouster do Deule glede na obseg, smotrenost in moč. Pehota dozda ni nastopala.

Bojna skupina nemškega cesarjeviča.

Na vzhodnem bregu Moze pri Verdunu so podnevi tudi močnejše streljanje; ogenj se je vzdržal tudi ponoči.

Letalci so podnevi in ponoči močno delovali in vrgli veliko bomb. Tudi oddaljene točke so uspešno napadli z bombami. Sestrelili smo 22 sovražnih letal. Poročnik Voss je presegel svojega 39. sovražnika.

Prvi generalni kvartirni mojster:

pl. Ludendorff.

NEMŠKO VEČERNO POROČILO.

Berlin, 5. septembra zvečer. Veliki glavni stan:

Topovska bitka na Flanderskem in pred Verdunom.

Nočni napad letalcev na London je uspel.

Francosko uradno poročilo.

4. septembra ob 11. uri ponoči. Na raznih točkah fronte topovski ogenj s presledki, ki je bil najživahnejši na levem bregu Moze. V Champagni, zapadno ceste Saint-Hilaire v Saint-Soup, se nam je posrečilo presenetljivo podjetje, pri čemer smo uplenili ujetnikov.

Belgijsko poročilo.

Običajna artiljerijska delavnost, ki je bila posebno silna nred Ramscapele in

Napisal je nakaznico za 100 mark ter jih poslal župniku v domačo vas s pripombo, naj shrani njegov priloženi testament. Predno je oddal, je prebral še enkrat sam sebi naglas takole:

»Prilagam Vam po nakaznici 100 mark, da jih porabite za kapelico Žalostne Matere Božje. Moj priloženi testament pa odprite takrat, kadar zveste za mojo smrt.« Zapečatil je in oddal.

Zdelo se mu je lažje pri srcu in tudi v noči ga niso več motili različni preganjalci in ni več slišal klicev: tat, ropar, ubijalec, morilec...

Šel je zopet k zdravniku. Ta pa mu je povedal, da naj bo na vse pripravljen in da rešitev ni več mogoča.

Martin je plačal in odšel — s trdnim sklepom, da hoče doma umreti.

Še isto noč je pospravil in šel na pot. Dolga je bila.

Seboj je vzel vse, kar je prislužil. Prišel je do postaje, ki mu je bila toliko znana. Svojo prtljago je pustil na kolodvoru in šel peš domu. Nekaj neznane ga je vlekel proti rojstni hiši. Vedel je že davno, da je tujec, da ni nikogar domačih več pri hiši, ki je prišla v tuje roke.

Tudi na dogodke svoje mladosti je pozabil.

Bila je noč. Moral je iti mimo kapele. Ko se ji približa, začuti v srcu nekaj nenavadnega.

Obstal je pod lipo. Ni bila več tista košata, kot nekdanj. Stari spomini so se zbudili. Neznana sila ga je vrgla na kamen.

Tukaj je bilo. Tukaj sem ga — po nedolžnem, tu sem slišal njegove zadnje besede: O Marija žalostna! In zaradi tistih

pet kron! Seboj jih nesem tisoč, za kaj mi bodo.

In zabučalo je zopet v vrhovih. Zagrmelo je tako, kot nekdanj. Strah ga je bilo.

»Kot nekdanj! O Marija, ti vse veš, veš tudi, da ga nisem nalašč. Šest mečev si imela, jaz sem ti zadal sedmega. O, Marija sedem žalosti — usmili — —«

Streliš je udarila v lipo in jo razklala. Težko deblo je padlo na popotnika in ga ubilo...

Drugo jutro so ga našli ljudje. Rekli so, da ga je strela ubila, ker pri kapelici tako rado udari. Orožniki so ga preiskali, dobili njegovo potno listino. Vsi ljudje so se čudili, da je imel ta tujec pri sebi toliko denarja in v taki slabotni obleki.

Pobrali so ga kot siromaka in denar izročili sodniji...

Čez nekaj tednov je župnik brskal po svoji blagajni in mimogrede naletel na pismo, ki ga je pisal tisti, ki je bil mrtven najden pri kapelici. Vse se je ujemalo: Ime, hiša in številka. Odprl je pismo in čital: Kar sem poslal denarja, upam, da ste prejeli. Naj se obrne vse za kapelico. Ko že stojim pred sodbo, izpovem: Pred leti je pri tej kapelici bil mrtven najden človek. Reklo se je, da je bil od strele ubit. Ni bilo res! Jaz sem ga udaril — preveč. Bog mi je priča, da ga nisem mislil ubiti. A strah in sram me je bilo, ker sem se hotel polastiti denarja v kapelici, pa me je on zalotil... Kar bom imel premoženja, zapuščam občinskim revežem. Usmilite se moje duše! S polnim podpisom Martin....

Župnik se je zamislil in vzdihnil: Resnica je prišla na dan.

Vzel je pismo in šel na konec vasi. Stara Rubinka je še vedno živela.

Dixmuidenom: Živahen boj z bombami se je vršil severno Dixmuidena. Sovražne strelske jarko sever. Dixmuidena smo ob-streljevali s strojnimi puškami, ravnotako kolono avtomobilov v okolici Beersta.

Angleško poročilo.

London, 4. sept. popoldne. Ponoči smo severno Lensa izvedli uspešen sunek; več Nemcev je bilo ubitih, nekaj ujetih. Sovražna artiljerija je bila ponoči severovzhodno Yperna zelo delavna. Zapadno Saint-Julie-na so se naše črte potisnile nekoliko na-prej.

Dražba odstavljenih žrebet se bo vrši-la 12. t. m. ob 10. uri popoldne v c. kr. voj-ni konjski bojnišnici št. 66 in 67 v občini Smlednik (Sv. Valburga), železniška po-staja Medvode. Žrebeta se bodo prodajala najvišjim ponudnikom proti takojšnjemu plačilu v gotovini.

Zadnji letalni napad na Anglijo.

London. (Kor. ur.) Reuter: Uradno: V minuli noči je napadlo šest letal; priletela so do Chattama in metala bombe na Cher-nesz in Chattam. Vojaki niso bili ranjeni, en civilist je ubit, šest ranjenih. Škoda je neznatna. Naša letala so se dvignila, ob-rambni topovi so neprestano streljali. Par-lamentarni tajnik admiraltete poroča, da je bilo med napadom ubitih 107 mornarjev, ranjenih pa 86.

Cesar Karel v Rumuniji.

Csik Szereda, 4. septembra. Cesar Karel je obiskal danes bojno črto nadvoj-voda Jožefa. Peljal se je nato skozi prelaz Oitoz in čez mejo v Rumunijo. Cesarja so povsod navdušeno pozdravljali.

Dunaj, 5. septembra. (K. u.) Cesar se je vrnil ob 9. uri 30 minut zvečer z rumun-skega pozorišča v Reichenau.

Ruska armada brez kruha.

Bern, 5. septembra. (K. u.) »Matin« javlja iz Petrograda: Na jugozahodno po-zorišče ni nikamor več došla moka. Polo-žaj je kritičen. Armada bo kmalu brez kru-ha. Vojskovodje pozivajo, naj, če potreb-no, moko tudi s silo rekvirirajo.

Amsterdam, 5. septembra. (K. u.) »Ex-change Telegraph Company« javlja iz Pe-trograda: V Petrogradu je izbruhnila kriza radi pomanjkanja živil. Kruha je le še za dva ali tri dni. Resen je položaj glede na prehrano tudi na Finskem.

Novi voditelj ruskega mornariškega ministrstva.

Petrograd, 5. septembra. (K. u.) Vodi-telj vojnega ministrstva Savinkov je ime-novan tudi za voditelja mornariškega mi-nistrstva mesto Lebedeva, kateremu so po-verili organizacijo 6. zborov prostovoljcev v notranji Rusiji.

Napad nemške mornarice na Ust Dvinsk.

Berlin, 6. septembra. (K. u.) Pomorske sile, ki so podrejene višjemu poveljniku Vzhodnega morja, so pri osvojitvi Rige in Ust Dvinskega sijajno sodelovale. Pod-morski čolni kurske mornarice so vdrl v zaliv Rige, ki so ga zapirale mine in druge ovire. Z energično podporo divizij, ki so odstranjevale mine, so obstreljevali z mor-ja Ust Dvinsk in ruske čete, ki so bežale po cesti v Peinigel. Preprečili so, da ruske pomorske sile niso z morja obstreljevale naših čet. Letalne skupine naših podmorsko letalnih postaj Vindave in z Agerske-ga jezera so drzno in z uspehom napadle zadaj ležeče zveze, ceste in železnice, ki vodijo proti vzhodu; kolodvor v vlake, kakor tudi ruske čete, ki so se umikale. Med ruskimi parniki, ki so zapuščali Ust Dvinsk, so jih bombe več zadele; zaviti v plamen so ležali pred pristaniščem.

Na morju.

Novi uspehi podmorskih čolnov.

Berlin, 5. septembra. Uradno: Novi uspehi podmorskih čolnov na se-vernem bojišču: 30.000 ton. Načelnik admiralnega štaba mornarice.

Francosko-italijanska zveza.

Amsterdam, 5. septembra. Poročajo se, kakor vsi znaki kažejo, poročilo, da je sklenil Poincaré s kraljem Viktorjem Ema-nuelom francosko-italijansko zvezo. Ust-mene dogovore, ki sta jih sklenila, ko se je mudil zadnji italijanski kralj v Parizu, iz-premene v trdno, pismeno pogodbo. Po-godba je za Italijo življenjske važnosti, ker bi obstoj Avstrije trajno ogrožal Italijo.

Nov posvet sporazuma v Parizu.

London. (Kor. ur.) Iz Washingtona: Z ozirom na polom Rusije in na uvoz v Ita-

lijo bo v Parizu zopet zboroval posvet spo-razuma.

Anglija za status quo iz leta 1864.

Berlin, 6. septembra. (K. u.) »Daily Mail« izjava: Anglija bi se zadovoljila s status quo, če bi pravi status quo tvoril po-ložaj iz l. 1864. Stanje pred letom 1864., ki je bilo edino pametno, bi vsakogar zado-voljilo, izvzemši Hunov.

Anglija želi, da se vojska kmalu konča.

Berlin, 5. septembra. Iz Stockholma: Angleški veleposlanik v Petrogradu Bu-ghanan je izjavil: Anglija kakor tudi Rusi-ja ne zahtevata osvojitve in vojnih od-škodnin, a Nemčija mora odškodovati opustošenja v zasedenih ozemljih. Rusija kakor Anglija se ne vojskujeja za imeria-lizem, marveč za demokracijo. Tudi An-glija želi, da bi se vojska kmalu končala, a ne želi posebnega miru. Na Flander-skem so napadle angleške armade, da razbremene Rusijo.

Mehika nevtralna.

Bern, 6. septembra. (K. u.) »Temps« poroča iz Mehike: Carranza je prečital dne 3. septembra na kongresu poslanico, ki iz-važa, da se Mehika nahaja z vsemi država-mi v pristrčnih zvezah in da ostane, kakor dozdaj, strogo nevtralna.

Notranja politika.

Dr. Korošec napoveduje najstrožjo opozici-jo novemu avstrijskemu ministru.

Načelnik »Jugoslovanskega kluba« dr. Korošec, ki je prišel iz Zagreba v Sarajevo, je dal tamošnjemu »Hrvatskemu Dnevniku« sledečo izjavo: »V Avstriji smo zopet do-bili novo ministru. Ministrski predsed-nik Seidler ga je predstavil s kratkim pro-gramom. Mi nismo rabili tega programa. Program se vidi iz sestave kabineta. Čehi niso dobili nobenega ministra, Jugoslavo-vi in Ukrajinci po enega štataista. Kabinet je sestavljen tako, da se svetu jasno poka-že protežiranje Nemcev, a zastopanje vseh drugih narodov. Mi Slovenci ne mo-remo drugače postopati kakor z zavestjo najstrožje opozicije. In če bi tudi Seidler poklical v svoj kabinet same Slovence, mi objavljenega programa ne bi mogli podpi-sati. Narodna avtonomija je premalo. Naš program je naša deklaracija z dne 30. maja. Kdor ni z nami, je proti nam! Ni težko po-goditi, kakšno stališče bo zavzel »Jugoslo-vanski klub« nasproti novemu ministru.«

Konference z bosenskim politiki.

Sarajevo, 3. septembra. Načelnik »Ju-goslovanskega kluba« dr. A. Korošec je dospel 1. septembra semkaj. Nato je ob-iskal nadškofa dr. Stadlerja in z njim dal-jša konferiral. Bivši poslanci bosenske-ga sabora, ki stanujejo v Sarajevu, so konferirali z dr. Korošcem, a včeraj so prišli semkaj tudi nekateri bivši poslanci. Nato se je vršila skupna konferenca, na ka-teri so razpravljali o jugoslovanskem pro-blemu in sklicanju bosanskega sabora. Dr. Korošec bo konferiral tudi s srbskimi in mohamedanskimi politiki.

Konferenca saborskega kluba hrvatsko-srbske koalicije se vrši v četrtek 6. t. m. Razpravljali bodo o zak. načrtu volilne reforme.

Dr. Krok

ni odpotoval — kakor smo poročali — v Sarajevo, ampak potuje po Hrvatskem ter se v par dneh vrne v Zagreb.

Ogrsko-hrvatsko nagodbo,

sklenjeno od hrvatskega sabora za štiri mesece t. j. do konca oktobra, je cesar sankcioniral.

Kriza v Poljskem kolu.

Dunaj, 5. septembra. (Kor. ur.) Pred-sednik Poljskega kola dr. Lazarski je spo-ročil predsedništvu Poljskega kola, da na-merava odložiti predsedništvo.

Pod naslovom »Kdo hoče dati Italija-nom Trst?«

prinašajo »Narodni Listy« čla-nek, v katerem spominjajo najprej na re-solucijo Nationalverbanda v Trstu. Nato pravijo, da je razen grofa Karolyja izgini-lo iz Ogrske še več drugih mažarskih poli-tikov in nadaljujejo: Gotovo je, da izhaja v Ženevi mažarski list (v francoskem jezi-ku) pod imenom »Le plus grand Monde«, v katerem sodelujejo znani pisatelji, ki ži-ve na Ogrskem (nobeni emigranti). List je ustanovljen z izrečno tendenco, da vzbuja simpatije v entitnih državah za Mažare in za mažarsko narodno in zunanjo politi-ko. Časopis izhaja od 20. marca t. l. List je urejevan prebrisano. Prinaša samo lepo-slovje, pesmi, male beležke ali tako, da vzbudi v čitatelju utis, da je mažarska da-ša drugačna kakor nemška, da so Mažari v opoziciji proti Avstriji. Mažari so mojs-tri v zakulisni in zunanji politiki. S pravo abduhamidovo spretnostjo vodijo poli-tiko na dve strani. Naša dolžnost je, za-sledovati to politiko, ki je na eni strani

proti Avstriji, a na drugi strani s pomočjo gotovih nemških strank proti vsem nema-zarskim, oziroma nemškim narodom. Ni-so bili poprej Mažari zastopni v tako ozki zvezi z inozemstvom. Še danes izdajata v Budimpešti francosko »La revue hongroi-se« in angleško »Hungary Review«. Na stolišče kron dajo letno za subvencije inozemskim listom, na stotine mažarskih žurnalistov je potovalo po vseh središčih Francoske, Anglije, Nemčije, Amerike i. t. d. Ako se ne da inozemstvo v zadnjem času tako varati kot poprej, to je druga stvar. Dejstvo je, da mažarski in tisti ele-menti v ententi, ki simpatizirajo z Mažari, agitirajo z gesli: Trst, Reka, samostojna narodnoedinствena Ogrska, slaba Avstrija. To se danes splošno ve, da bi Mažari še danes radi izkoristili položaj tudi na škodo Avstrije.

Nazna poročila.

Sv. oče in mirovna nota.

Lugano, 5. septembra. (K. u.) »Corrie-re del Friuli« v Vidmu je prinesel kot ko-mentar mirovne note sv. očeta članek, v katerem poudarja prav posebno izrek sv. očeta, da bo vojska nepotrebno klanje. Italijansko armadno vodstvo je nato za kazen list za 14 dni ustavilo. »Osservatore Romano« pripominja k temu dogodku, da obžaluje sv. stolico, da se besede sv. očeta velikokrat napačno tolmačijo.

Mednarodno katoliško združenje v Švici.

Dunaj, 5. septembra. Glasi se, da se prihodnje dni zopet sestane v Švici obsto-ječi odbor mednarodnega katoliškega združenja, da se posvetuje in sklepa o mednarodni izjavi katoličanov za akcijo sv. očeta.

Dr. Weiskirchner o notih sv. očeta.

Na seji dunajskega občinskega sveta 31. m. m. je izjavil župan dr. Weiskirchner, ko je otvoril sejo: V noč sovražstva in razdora, h kateremu je naš rod obsojen že četrto leto, se je dvignil glas, ki sega naj-globlje v človeške prsi, glas človeške lju-bezni in človeškega dostojanstva, glas mi-ru, ki je padel v nemirni svet, da spravi ljudi in jih zopet privede, da bodo spošto-vali sebe in bližnjega. V imenu Vsemogoč-nega, v imenu Božjega kneza miru je na-prisil sv. oče vladarje narodov, ki se voj-skujejo, naj se spominjajo svoje velikanske odgovornosti pred Bogom in ljudmi in naj kmalu končajo strašno borbo, ki je vedno bolj in bolj brezplodno prelivanje krvi. Ne vemo, če bo divjanje uničevalne volje in zaslepljenosti še dolgo prekrivalo glas člo-vekoljubnosti. Dunajčani se jo zavedamo še posebno vsled koraka sv. očeta. Tisti, ki še žele vojsko, da bi osvojovali, so še daleč od tiste poti, ki jo morejo zagovarja-ti nasproti potomcem in pred Bogom. V globoki hvaležnosti se klanjamo vzvišene-mu zvanju, ki ga je sprejel sv. oče in moli-mo, naj nas povede velik korak naprej, da se doseže že dolgo zaželeni mir.

Moč in pomen časopisja v Nemčiji.

Berlin, 5. septembra. (K. u.) »Nord-deutsche Allgemeine Zeitung« piše: Državni kanceler je ustanovil pri vsaki državno-centralni oblasti poseben tiskovni urad, ki ima nalogo informirati časopisje vsak čas in kolikor mogoče natančno o vseh ukrep-pih tozadevne centralne oblasti, ki so važ-ni za širše kroge in izročiti častpisju ma-terijal za presojanje teh del in ukrepov. V zvezi s centralnim uradom v državni pi-sarni bo ustanovljena istočasno pristojna in-stanca, katere naloga bo uradno se pe-čati s splošnimi potrebami časopisja in urednikov in se v slučaju potrebe zanje za-vzemati.

Javni in državni pomeni časopisja v novi Nemčiji, v državi svetovne politike in notranje organizacije še večji kot dose-daj.

Primorske novice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljublja-ni nam je poslala sledeči dopis: Glede na notico »Pojasnilo« priobčeno v št. 203 Va-šega cenj. lista, prosim kot pooblaščen pravnega zastopnika »Ljubljanske kreditne banke«, sklicujoč se na § 19. trg. zak., da blagoizvolite priobčiti v zakonitem roku in v zakoniti obliki sledeči popravek: Ni res, da je prišlo »Ljubljanska kre-ditna banka« svojačasno T. o. z. t. j. »Tr-govsko obrtno združenje« v Gorici »na po-groče« s kontokorentnim posojilom 250.000 kron, res pa je, da je »Ljubljanska kreditna banka« dala na razpolago imenovanemu zavodu kontokorentnega in reeskomptne-ga kredita nad K 600.000 in da ga je s tem rešila sicer neizogibnega konkurza. Ni res, da je »Ljubljanska kreditna banka« dobila za to posojilo za-dostno hipotekarno kritje na poslojpa po čisti bilančni vrednosti K 700.000, res pa je, da je dobila hipotekarno kritje za kon-tokorentno posojilo K 350.000, ki je pa bilo s pričo predloženim bremenom zastavlje-nih nemških deloma dvomljive vredno-sti. Kup je, da je »Ljubljanska kreditna banka« vsled tega kot nadaljno kritje za-

htevala in prejela še bianco-menice članov načelstva in nadzorsiva »Trgovsko obrtne zadruge« za 305.000 K in da je iz gole ku-lance in brezobvezno obljubila uveljavljati to poroštevno obvezo šele tedaj, ako bi iz hipoteke ne prejela popolnega plačila. Res je nadalje, da je ta menična obveza članov načelstva in nadzorsiva, ker so vojni do-godki preprečili realiziranje hipoteke, ime-la 31. avgusta t. l. ugasniti v sled z a-s-t-a-r-a-n-j-a in da banka od meničnih poro-kov ni zahtevala drugega, kakor izdajo no-ve menice, v kar sta bila dva izmed poro-kov takoj pripravljena, dočim sedaj tožena gospoda A. G. in A. C. tega nista storila, čeprav sta bila za to pravčasno napro-sena, vsled česar banki, ako je hotela pre-prečiti zastaranje menične obveze, ni pre-ostalo drugega kakor tožba. Res je ko-nečno, da je banka iztožila zoper ta dva uporna menična sodolžnika, želeč jima prihraniti nepotrebne stroške; le tožbo iz ene menice za 102.000 K, ter jima je s tem, uvažuje njune premoženjske razmere, pro-stovoljno odpustila poroštevno obvezo gle-de prebitika 203.000 K, da pa banka tudi dejanskega plačila vloženega zneska za sedaj ne zahteva, temveč je hotela in mo-rala varovati v lastnem in v interesu dru-gih sodolžnikov le svoje pridobljene pra-vice za bodočnost. Glede na vse povedano torej ni res, da je to postopanje banke jako značilno in da je taka tožba proti begun-cem, ki so v vojni vse izgubili, unikum, na katerega je »Ljubljanska kreditna banka« lahko ponosna. — Dr. Karel Triller, odvet-nik in pravni zastopnik »Ljubljanske kre-ditne banke«.

Iz Ribenbarka na Gorškem se poro-ča, da se širi govorica, da se bode tam letos tudi grozdje rekviriralo in sicer ta-ko, da se bode grozdje v vinogradih cenilo. — Ker je cenitev nekaj nezanesljive-ga, se g. župani, deželni in državni poslan-ci pozivajo, da se za koristi vinogradnikov potegnejo. — Posredujejo naj, da se bode grozdje tehtalo in ne cenilo ter pošteno plačalo. Vsakemu vinogradniku naj se pu-siti, ako zahteva, vsaj toliko grozdja, kolik-or ga potrebuje, da se preskrbi z vinom za celo leto. Ako pa to ni mogoče, naj se kmetovalcem izroči vsaj tropine in pre-skrbi sladkor, da se more napraviti »pe-tijota«.

Obvestilo. Ker moja sestra Marija Skočir v Kobaridu ne prejme nobenega mojega dopisa, naznanjam tem potom, da sem jaz dobil še vsako njeno pisanje, da sem zdrav in mi gre dobro. Morda ji boste kdo postrani sporočili?

Zupanstvo Škrlatna je premestilo urad iz Dolenjih Laz v Gorenjo vas tik Ribnice.

Nova odkritja v ponorejanju krušnih izkaznic v Trstu. Tržaška policija je prišla na sled že drugemu ponorejalcu krušnih izkaznic v osebi Karla Venni, brezposelne-ga stavca. Venni je imel najeto posebno sobo, katero je imel vedno zaklenjeno; tu je izdeloval dan na dan velike množine krušnih izkaznic — sam pravi, da za 15 kilogramov na dan, a v resnici mnogo več —, ki jih je potem prodajal večinoma žen-skam z dežele. Vennita so zapirli.

Kje so? Mavrič Franc, begunec, sedaj v Ljubljani, Stari trg št. 16/I. išče svo-jo ženo Karolino in dvoje otrok Adelo in Alfonza, popreje vsi bivajoči v Nebljem št. 37, pošta Dolenje, glavarstvo Gradiška. — Išče se Franc Vodičar, doma v Vodičah št. 92, obč. Deskle na Primorskem. Komur je znan njegov naslov, naj ga pošlje županstvu Deskle, sedaj v Cerknici. — Na-slove poslati: Posredovalnici za gorške be-gunce v Ljubljani. Anton Jerončič, desetni-k pri k. u. k. Materialdepot d. a. i. F. Wach-Gruppe St. Marain, išče svojega tasta Ja-neza Vičiča, doma v Kostanjevici št. 55 na Krasu. — Petrovič Evgen, Vereinsreserve-Spital, Schloss Weyer in Frohnleiten, išče svoje stariše, doma v Batah-Ravne št. 51. Zadnji čas so stanovali v Krvavcu, občina Banjšice. Kdor o njih kaj ve, naj poroča na zgoraj navedeni naslov. — Franciška Legi-ša, begunka z Medve vasi št. 1, sedaj biva-joča v Kamniku št. 7, p. Preserje pri Ljub-ljani, poižveduje po svojem možu, ki je od-šel k vojakom dne 20. maja 1915. Zadnje njegovo poročilo je bilo z dne 21. junija 1916 iz bolnišnice Rdečega križa v Radgoni. Poddesetni-k Anton Janschitz, telefonist, k. k. L. I. R. 27/III, 10 komp., Feldpost 426, bi rad zvedel za naslov žene inf. Janeza Nardin, 27. pp., in naslov matere ali brat-ov infanterista Josipa Šviligoj. — Alojzij Samec, 97. pešpolk 7/29 M. K. Feldpost 232, išče svojega brata, ki je bil pred tre-mi meseci še v Kalu. — Ignacij Šok, k. u. k. Fest. Art. Reg. 4, 8. Feldkomp., Pola, Marienfeldpost, išče družino Volarič po-domace Kaučmerjevi v Staremcelu št. 31 pri Kobaridu; poslal bi jim rad karto nji-hovega očeta, ki je došla iz Italije in je na-slovljena na Rudolfa Volarič. — Poddeset-nik Ivan Glavina, k. u. k. Res. Spit. Nr. 3, Bar Nr. 14, Asperngasse, Brünn, Mähren, išče svoje stariše. Ivan Faganel, Dobrav-lje št. 49, pošta Sv. Križ-Cesta, Primorsko, išče družino Ivana Gadnik iz Grgarja; Ivan Gadnik je v ruskem ujetništvu skupaj z Ru-dolfom Faganel in je prosil obvestil o svoji družini. — Makuc Ivan, bivši čuvar c. kr.

moške kaznilnice v Kopru, se nahaja že dolgo v ruskem ujetništvu in mu ni znano, kje so sedaj njegovi stariši, Makuc Mohor, bivajoč v Kronberku št. 48, pošta Solkan pri Gorici. Kdor bi vedel za njihov naslov, se prosi, da ga blagovoli naznaniti Ivanu Stergarju, c. kr. nadzorniku kaznilnice v Mariboru ali pa naravnost Ivanu Makuc, voj. ujetnik št. 185, Jurjevski zavod, Jekaterinoslavskaja gub., Rusija. — Družina Padovan iz Sv. Petra št. 279 pri Gorici na Primorskem, sedaj kot begunci v Brucku ob Litvi na Nižje Avstrijskem, bi rada izvedela o sinu Josipu Padovan, ki je služil pri 97. pp. in že več mesecev nikakega znaka o njem. Kdor bi kaj vedel o njem, naj blagovoli sporočiti to očetu Antonu Padovan, c. kr. taborišče barak, baraka 7—5 v Brucku ob Litvi na Nižje Avstrijskem. — Marija Sternad, žena Jerneja Sternad, ki je bivala pred par meseci v Čretu št. 37 pri Celju. Za njo poižveduje njen mož, ki je sedaj v vojni bolnišnici pri Ptuj, odkoder se povrne te dni za trajno v civilno življenje. Kdor bi kaj vedel o Mariji Sternad, naj sporoči na naslov: Marija Radišek, Vransko pri Celju. — Družina Čibron iz Gorice, sedaj v vasi Vrtovci št. 160, pošta Šmarje pri Ajdovščini, išče svojega sina Čibrona. Pred vojno z Italijo je prodajal žganje, katerega so pa potem odpeljali na Štajersko. Delal je v tovarni za konzerve. Kdor bi kaj vedel, naj poroča na zgoraj navedeni naslov. — Išče se g. Julka Makuc, stanujoča prej v Volčji drži št. 58. Kdor bi kaj vedel o nji, naj blagovoli poročati na naslov: Jožef Gašparčič, četovodja, Geb. H. B., 1/13.

Gromenje topov pri Grmadi, ki se je pričelo dne 3. septembra, je noč in dan tako silno, da šklepetajo neprenehoma okna po vseh, ki so oddaljena od tam celih dvajset kilometrov. Ob tej uri, dne 5. septembra zvečer, traja še z isto silo naprej. Včeraj (6. t. m.) zjutraj so privedli od tam 3000 ujetnikov. Na fronti smo prepričani, da Cadorna tudi v tej najsilnejši kraški bitki ne dobi Grmade.

Slovenski trgovski šoli v Trstu je dovoljena pravica javnosti tudi za šolsko leto 1917—1918.

Smrt za domovino. Dne 9. avgusta t. l. je padel pri Terekeny-ju tudi rez. narednik Josip Pirjevec, 97. pp., brat g. Janko Pirjevec, nadrev. juž. železnice.

— **Smrtna kosa.** Dne 1. t. m. je umrla v splošni bolnišnici na Dunaju 25letna gosposična Ivanka Tomažič, bivša pomočnica v gosposinjski šoli v Brucku ob L., doma s Kranjskega. — 28. avgusta je umrl v Brucku ob L. med primorskimi begunci Ivan Logar, želez. prevodnik v pokoju, rojen na Vrhniki. Imel je lep pogreb. — Andrej Radinja, posestnik v Svetem št. 122, preje v Ravnah št. 77, obč. Bate, je 4. sept. t. l. v ljubljanski deželni bolnici umrl. Pogreb se boode vršil dne 6. sept. ob pol 2. uri popoldne. — Umrla je v Škofji Loki pet let stara deklica Marija Gregorič (Lavrenčičeva) iz Prvačine. — V Štomazu pri Sežani je umrla begunka Jožefa Rudež iz Kobjeglave.

— **P odveh letih se je oglašil iz ruskega ujetništva Franc Jakopec,** učitelj iz Pomjane pri Trstu.

Svoj naslov pošilja Leon Jožef iz Gorice, ki se nahaja sedaj v Marcheggju št. 143, Nižje Avstrijsko.

Iščejo se: Korporal Anton Jerančič,

St. Marein im Mürzthal, Ober-Steiermark, išče v nujni zadevi svojega tasta Janeza Vidič, po domače Drožan iz Kostanjevice, občina Ajba na Kanalskem. — Anton Kumar, S. M. S. »Stefania«, Marine-Feldpost Pola, prosi za naslov Franca Reiz, župana v Št. Petru pri Gorici. — Frančiška Nalič, Gr. Inzersdorf 141, P. Zistersdorf, Nižje Avstrijsko, išče Ano Godnik, po domače Kaporarjevo iz Št. Petra pri Gorici. — Mihael Zimic, begunc v c. kr. taborišču v Brucku ob Litvi, baraka 22—5, Nižje Avstrijsko, prosi za naslov odvetnika dr. Petra Medvešek. — Frančiška Kovačič, Ringelsdorf 165, P. Nieder-Absdorf, Nižje Avstrijsko, išče svoja dva sinova Alojzija in Ugona iz Št. Florjana pri Gorici; tretji sin Franc se nahaja pri njej. — Jožef Pernat, k. u. k. Res. Spital Nr. 3, Genesungshaus S. 13, Kremsier, Moravsko, prosi za naslov Janeza Ipavic iz Ročinja št. 7, da ga pošlje njegovi ženi v Italijo. — Blaž Kozlin, Küstenschutz-Abt., Poreč, Istra, išče Franca Zamar iz Kozarma, občina Biljana. — Jožef Kralj, Verhovlje pri Črešnjevcu, Slov. Bistrica, Spodnje Štajersko, išče svojega sina Jožefa Kralja, ki je služil leta 1915 kot korporal pri 97. pešpolku, 1. stotnija, doma iz Dornberga.

Zahvala. Slovenski begunci v Kralupu izrekamo velečastitemu gospodu kuratu Cirilu Vuga iz Podgore najsrčnejšo zahvalo za vse dobrote ob spremstvu na Sv. goro v Pribramu.

Gospodarske beležke.

— **Odvetniški tarifi** zopet povišani. Pravosodno ministrstvo je razglasilo danes odredbo z 31. avgusta, s katero se pred-

meti odvetniškega tarifa opravilne nagrade (izvzemši hrambe predmetov), dalje predmeti za zamudo delavnih ur povišajo za okroglo 25 %, pristojbine za oddajenost (izvzemši prenočin) za okroglo 50 %. Za sporne zadeve do 100 K ostanejo v veljavi dosedanje nagrade. Ostali predmeti odvetniškega tarifa so se sprejeli neizpremenjeni. Nove postavke se uporabljajo za posle, ki so jih izvedle odvetniške pisarne od 15. decembra 1917 dalje.

Izšel je ukaz deželnega predsednika na Kranjskem o ureditvi porabe petroleja in prometa s petrolejem. Zahtevo do prejemata petroleja v druge namene, kakor za razsvetljavo, je naznaniti pri oddelku za mineralna olja c. kr. trgovskega ministrstva, ravno tako tudi zahtevo do prejemata petroleja za razsvetljavo, ako znaša mesečna potreba več kakor 50 litrov. Petrolej za razsvetljavo pri mesečni potrebi večjemu do 50 litrov se odda iz množine petroleja, ki je nakazana političnemu okraju, do katere imajo pravico: predstojniki gospodarstev, obrtniki, lastniki kmetij, predstojniki uradov, zavodov, ki so navezani edino na petrolejsko razsvetljavo. Za prodajo petroleja se določijo trgovci, katerim se mora izročiti prejemne izkaznice. Upravičenci morajo naznaniti potrebo petroleja pri občinskem uradu. Veletržci in prodajalci na drobno so dolžni spisovati zabeležene knjige, katere morajo zaključiti koncem vsakega meseca. Prestopki tega ukaza in na njega podlagi izdanih odredb se kaznujejo z globo do 5000 kron ali pa z zaporom do 6 mesecev.

Za vinogradnike in sadjarje. Ravnateljstvo deželnega kmetijsko-kemičnega poskuševališča in preskuševališča živil za Kranjsko v Ljubljani nas prosi objaviti, da bo kljub vsem težkočam oddajalo vinogradnikom in sadjarjem tudi letos samostojne vinske droži (čistorejne vinske kipele, ne glice) za pokopenje vinskega in sadnega mošta. Ena cevka s samočistimi drožmi stane 80 vinarjev in po pošti 1 krono. Znesek je plačati naprej, ker se sicer pozvame po povzetju, ki podraži cevke za povzete stroške. Ena cevka s samočistimi vinskimi drožmi zadostuje za pokopenje 10 hektolitrov vinskega ali pa sadnega mošta. Naročiti je samočiste droži vsaj 5 dni pred njihovo uporabo. S pravilno rabo samočistih vinskih drož so zajamčene vinarstvu in sadjarstvu velike koristi. Ne samo, da pospešujejo čistorejne vinske droži čisto in zanesljivo kopenje mošta, ampak s pomočjo teh pridelani kipelelni proizvodi se tudi hitreje čistijo ter imajo mnogo boljši vonj in okus. Na to dejstvo se opozarjajo zlasti sadjarji, ker obeta biti sadna letina izredno bogata in ima sadjevec danes vinsko ceno.

»Ljudski tobačni nadomestek«, kakor se oficijelno imenujejo zelišča, ki naj nadomestijo tobak, so začeli na Dunaju prodajati minolo soboto v zavojčkih po 24 vinarjev. Tobakarjem »roba« tako ugaja, da stoje pred trafikami v vrsti kakor za pravi tobak; nekatere trafike so v par urah razprodale po 500 zavojčkov.

Prodaja avstrijskih parnikov. Kakor poroča reški »Giornale«, vodi neki newyorški agent z avstrijskim Lloydom že dalj časa pogajanja radi nakupa parnikov »China«, »Silesia« in »Boemia«, ki so zasidrani v kitajskih lukah. Lloyd je bil že pooblaštil posredovalca, da sklene kupčijo, toda medtem se je Kitajska pridružila sporazumu in boje se, da se kupčija ni mogla pravočasno izvršiti. Sicer je pa zanimivo, da rečni newyorški agent kljub vojnim dogodkom nadaljuje pogajanja za nakup avstrijskih ladij ter se sedaj pogaja z Austro-Americanom za parnik »Marta Washington«, ki je zasidran v nekem ameriškem pristanišču. Bodi še omenjeno, da se laško časopisje v kraljestvu razburja radi prodaje avstrijskih ladij, ker da bi Italija po vojni ostala v svojih novih jadranskih lukah (Trst!) brez ladij. Prazne skrbi!

Stari poletni čas proti novemu. Prejeli smo in priobčujemo, da se čujeta dva zvona: Stari poletni čas proti novemu, pod tem naslovom opetovano kritizira v »Slovencu« neka Fl. V. uvedbo novega poletnega časa. Imenovana mora biti predvsem velika ljubiteljica jutranjega spanja. Pogledimo, ali res zasluži stari poletni čas zato, ker nam nudi eno uro več jutranjega spanja, prednost pred novim poletnim časom! V marsikaterih zdravniških knjigah sem čitala, da je zdravo posebno v poletnem času vstajati bolj zgodaj, da se že pred dnevno vročino gibljemo v prijetno hladnem in svežem jutranjem zraku. Žal sem to pred uvedbo novega časa le malo kdaj upoštevala, dasi so mi mamca poleti skoraj vsak dan že navsezgodaj »peli«: zgodaj vstati, zgodaj spat, zdrava kri, veselo srce. A srce je bilo vedno bolj zadovoljno, da je lahko poležalo še eno uro, in zakaj ne bi, saj sem imela čas! Da pa sem bila, ko sem vstajala ob pozni uri in precejšnji solčni toploti vsa nekako spajena in trudna in sem se osvežila šele, ko sem se doobra omila v mrzli vodi — tega mi ni treba še posebej naglašati. In ker sem spala v svetel dan, tudi nisem nikdar mogla zvečer kmalu zaspati, in zopet so

mi mamca »peli«: zgodaj vstati, zgodaj spat, Pa prišel je novi poletni čas, ki me je prisilil, vstajati bolj zgodaj. Sedaj sem šele zaznala vso dobroto poletnega jutra. Odprem zgodaj okna svoje sobe, da jo napolni hladnosveži zrak do zadnjega kotička; ko pa začne delovati solčna toplota, zaprem okna in jih dobro zastrem z roletami in zavesami, tako imam razmerno hladno v sobi ves dan. Tudi na človeški organizem deluje zgodnje jutro ugodno, kdor zgodaj vstaja in se giblje v svežem jutranjem zraku, ne bo izdaljalo toliko za zdravila, zlasti ne za Franc Jožefovo grenko vodo. In tudi duševno je človek bolj razpoložen, če vstaja bolj zgodaj, nego, če spi tako dolgo, da ga šele solčna toplota prebudi. Ne tajim, zelo ugodno pa vpliva, če si človek ob največji vročini privoščijo po kosilu, pa ne več nego kratko urico spanja, če že ne moremo drugače vzdržati. To mi mora pritrditi tudi vsak zdravnik, da je taka urica počitka mnogo več vredna, nego ona jutranja ura, ki nam jo je odvzel novi poletni čas. Torej je že iz zdravstvenega stališča vredno, da se je vpeljal novi poletni čas in le čudno, da se to ni uvedlo že prej. Da pa »ne škoduje trpečemu človeštvu le slabša prehrana, temveč tudi omejitve spanja« — kakor pravi pisateljica onega dopisa — »je pač zelo dvomljivo, kajti vsak, kdor mora eno uro preje vstajati, gre tudi lahko zato eno uro preje spat in si prihrani potem še na svečavi. Da ta ura zgodnejšega vstajanja ni vzrok bledih obrazov, nam pričajo rdečezdravi obrazi kmečkih otrok, ki ženo navsezgodaj past s kosom kruha v roki. Da, to je! Kruha, kruha jim manjka onim bledim obrazom, ljudje božji, novi poletni čas pa je dobra kulturna misel.

Bolgarska letina. Iz Sofije se poroča: Sočivje, tobak, sadje in travniki zelo dobro kažejo, prav tako tudi fižol. V južni Bolgariji sedaj cvete riž, ki tudi izredno dobro kaže.

Ruske finance. Vodja ruskega finančnega ministrstva, profesor Bernatzky, je povedal, da je imela Rusija v letu 1916 15 milijard rubljev primanjkljaja. Nesreča za Rusijo je, da so vrgli na trg 14 milijard bankovcev, ki nimajo nobene materialne vrednosti, ki bi mogla koristiti ljudstvu. V Rusiji napravijo vsak dan za 55 milijonov rubljev bankovcev proti 35 milijonom v maju lanskega leta.

Kosilo ali večerja za 80 vinarjev. V Lincu so ustanovili skupno kuhinjo, kjer se dobi kosilo ali večerja, obstoječa iz juhe, mesa s sočivjem in močnatno jedjo za 80 vinarjev. Kljub temu je ta skupna kuhinja imela koncem leta prebitok.

Žene rezervistov za poljska dela. Iz Inomosta pišejo: Z merodajnega mesta se poroča, da so žene rezervistov, ki vlečejo podporo, pa brez vzroka nočejo delati na polju, po ministerijalni naredbi z dne 5. avgusta 1914 kaznjive.

Dobra krompirjeva letina v Galiciji. Kakor se uradno iz Lvova poroča, je letos krompir v Galiciji tako dobro obrodil, da ne bodo krite z njim samo domače potrebe, temveč se ga bo lahko tudi velika količina izvažala. Dunaj bodo zalagali — piše »Reforma« — trije najbogatejši vzhodnogiški okraji.

Cene za jajca je določila za Spodnje Štajersko preizkuševalnica za cene v Mariboru sledeče: Pri kmetu stane kos 26 vinarjev; v veletrgovini, dostavljena prodajalcu, konsumentu ali v javnih trgovinah: 10 kosov 3 krone 20 vinarjev, 3 kosi 1 krono, 1 kos 34 vinarjev.

Cena mleku na Reki. Reški magistrat je te dni zvišal ceno mleku od 92 vin. na 1 K liter.

Preprečenje tatvin na polju in po vrtovih. Oblastva so izdala celo vrsto odredb, da se poljske tatvine in pustošenja v vinogradih in po vrtovih vsaj kolikor mogoče omeje, če že ne preprečijo popolnoma. Državna pravdnikstva so dobila nalog z največjo strogostjo nastopati proti krivcem, žal da se te še na skoraj nikdar zasadi, ker manjka potrebne paznje nad kulturami. Tudi vojaške oblasti so storile vse mogoče, da se preprečijo tatvine vojaštva po poljih, vinogradih in vrtovih. Politična okrajna oblastva lahko zaprosijo za vojaštvo, ki bo pazilo na poljske sadeže. Tako moštvo se dovoli samo za čas najnujnejše potrebe in ne dlje kot do sredi novembra. Vsi ti ukrepi in vse take odredbe pa ne bodo imele zaželenega uspeha, če se občinstvo samo ne postavi na stališče, da je ono v prvi vrsti poklicano v danih razmerah varovati poljske in vrtno pridelke pred grabežljivimi rokami. S smotrenim sodelovanjem celokupnega občinstva uspeh ne izostane.

Češki krompir v Gradcu. Graška občina je sklenila z raznimi dobavitelji na Češkem, na Moravskem in v Galiciji pogodbo o dobavi 1094 vagonov krompirja, tako da pride na prebivalca 60 kg krompirja za celo leto. Urad za prehrano je pogodbo odobril in obljubil podporo pri prevažanju.

Dve sveči na enega človeka na mesec; 100 gramov mila za dva meseca. Pomanjkanje masti je naredilo, da zdaj še sveč

in mila primanjkuje. Ljudje, kateri nimajo niti plina, niti električnih luči, bodo zaenkrat dobivali po dve sveči na mesec na 1 osebo. Kaj se to pravi, kjer ni dobiti petroleja niti v jako pičli količini, ve sleherna gospodinja presneto dobro. Milo se težko dobi in sveče ravno tako težko, ker primanjkuje tvornicam masloče in so vse za proizvodnjo mila in sveč potrebne surovine, ki so se pred vojsko uvažale iz inozemstva, že zdavnaj pošle. Kakor pri vseh živilih, smo tudi pri dobivanju masloče sami nase navezani. Sleherna mastna snov, na primer ribje olje, kokosovo olje, orehovo olje, olje iz bombaževga sadu itd. itd., ki smo je pred vojsko dobivali iz inozemstva, se ne more več uvaževati, ker so zaprte morske ceste. Vrhutega je upoštevati še dejstvo, da se mora dandanes mnogo živalske in rastijske masloče porabiti za izdelovanje mazila, glicerina itd. Mazila se porabi velikanska množina za mazanje motorjev, strojev, ladij, vozov vseh vrst, ki se je prej pridobivalo v obrti. Potrebno pa je, da se vsak kilogram užitne masloče ohrani in vendar kolikor mogoče dosti obrtne masloče proizvede. To se bo pa le tedaj zgodilo, če se bo povsod pazilo na vladno prepoved o uničevanju kosti, tako da se bo iz vseli kosti pridobivalo industrijsko masloče. Iz 100 kilogramov kosti se dobi 3 do 10 kilogramov masloče, poleg tega še 10 do 12 kilogramov lepa in 60 kilogramov umetnega gnojila. Poljedelstvo trpi na umetnih gnojilih veliko pomanjkanje. Naj torej vsakdo nabira kosti in naj jih oddaja na določeno mesto. Nabavo, razdelitev in uporabo kosti ima v svoji upravi centrala za kosti »Colla, G. m. b. H.«, Dunaj, L. okraj, Tischhofs, ki je pod vladno kontrolo.

Mestna popravilnica čevljev v Düsseldorfu. Iz Düsseldorfa poročajo: Mestna uprava bo ustanovila 12 delalnic za popraviljanje čevljev. V delalnicah bodo zaposleni sami strokovni delavci, ki so izbrani iz vrst samostojnih rokodelcev. Podplate bo dobavila berlinska družba, uporabljal se bo pa tudi izum nekega tukajšnjega tovrničarja. Da se ustanove rečene delavnice, so dobili mestni očetje 800.000 mark. — Tudi v Budimpešti so ustanovili tako mestno popravilnico čevljev.

Združene države omeje izvoz zlata. »Holländisch Nieuwe Bureau« javlja iz New Yorka: Ameriški finančniki nameravajo omejiti izvoz zlata. Amerika je izvozila med vojsko 200 milijonov dolarjev zlata, kar bi bilo lahko deloma izostalo, če bi bili na Japonsko mesto zlata poslali jeklo.

— **Zvišanje težinske meje za blagovne vzorce v prometu z zasedenimi ozemlji.** Težinska meja za blagovne vzorce v prometu z avstrijsko - ogrskimi upravnimi ozemlji na Poljskem, v Srbiji, Črnigori in Albaniji se zviša od 350 gramov na 500 gramov. Pristojbine za blagovne vzorce v tem prometu so enake onim v prometu z Bosno in Hercegovino.

Dnevne novice.

— **Zopet odlikovana visokogorska stotnija št. 11 naših 27ih.** Občudovanja vredno je, kako so ti junaki metali sovražnika.

»Tu smo mi, tu nima drug prostora,« to je bilo njihovo geslo. V priznanje za njihovo junaštvo je mnogim izmed njih poveljujoči general po nagovoru lastnoročno pripel znake odlikovanja: 20 velikih in čez 40 malih srebrnih je bilo razdeljenih. Plačilo, ki so je zaslužili. Slava njihovemu poveljniku g. stotniku Rojniku, slava junakom!

Duhovniške vesti. Č. g. Josip Mihalič, dosedaj župnik pri Sv. Barbari pri Mariboru, je bil v soboto, dne 1. septembra, slovesno ustoličen na župnijo Sv. Marije v Slivnici. Na mnoga leta! — Č. g. Ernest Vidič je imenovan za kaplana na Prihovi.

Viteški križec Franc Jožefovega reda je prejel tržaški Hrvat in tudi Slovenec dobro znani polkovni zdravnik dr. Dinko Tecilazič.

Častno občanstvo. Povodom 25letnice mašništva č. g. o. Lenarta Vaupotič, župnika pri Sv. Trojici v Halozah, je imenovala občina Gruškovje radi njegovih zaslug istega za svojega častnega občana.

Osebnosti. Deželni svetnik dr. Bogdan Stepantschitz (ko je bil še namestniški koncipist na okrajnem glavarstvu v Celju, je bil še Štepančič), je imenovan za višjega deželnega svetnika v Gradcu.

— **»Hrvatska Država«**, glasilo za narodno ujedinjenje, je pričelo kot dnevnik izhajati v Zagrebu. Na uvodnem mestu prinaša najprej deklaracijo »Jugoslovanskega kluba« z dne 30. maja, nato pa izjavo »Starčevićeve stranke prava« z dne 5. junija v hrvatskem saboru.

Prestavljen je c. kr. stavbeni komisar inž. Franc Emmer iz Kranja v Postojno.

— **Odlikovanja pri državni železnici.** Vojni križ 2. vrste za civilne zasluge sta dobila državni železniški svetnik Ivan Molke in nadinspektor avstrijskih železnice cesarski svetnik Anton Slanina.

Vojni križec III. razreda za civilne zasluge sta prejela železniški nadzdravnik dr.

Fran Kogoj in nadrevident Franc Lenček; vojni križec 4. razreda za civilne zasluge so prejeli: pisarniški ekspedient Ivan Bizjak, postajni mojster Ivan Branjnik, postajni mojster Alojzij Bukovec, nadkurjač Jakob Cesar, postajni paznik Jožef Erbežnik, nadprevodnik Pavel Fugina, skladiščni mojster Fran Golnar, strojevodja Alojzij Levičnik, prožni mojster Jakob Malovrh, premikalni paznik Alojzij Pavlin, postajni mojster Anton Premrl, strojni mojster Jožef Šarič, nadprekalec Rudolf Sedovnik, postajni mojster Jožef Simončič, prožni mojster Benedikt Šterpin.

Narodnostno vprašanje na Reki. Reški »Giornale« priobčuje pogovor svojega dopisnika z novim reškim guvernerjem Zoltanom Jekelfalussy. Na vprašanje, dali je res, da je novi guverner sklenil s Italijani pakt, da bo vladal v mestu po volji italijanskega prebivalstva, je Jekelfalussy odgovoril z odločnim: ne. Priznal pa je, da se vrnejo italijanski interniranci — 32 po številu — nazaj na Reko. Razen tega izvevo iz pogovora, da se je uvedla na reški državni policiji sedaj tudi italijanščina kot uradni jezik — preje je veljala zgolj mažarsčina — ter bo uradovala sedaj reška policija v mažarskem in laškem jeziku. O hrvaščini ni govora! Drugače pa trdi Jekelfalussy, da vlada med Hrvatji in Italijani, ki jih je vojna tesno združila, najboljše razmerje. Za dokaz navaja dejstvo, da je reška občina zadnjič, ko je na Sušaku radi suše zmanjkalo vode, takoj odredila, da se je napeljala v sušaski vodovod voda iz reškega vodovoda! Razen tega da Reka okoliškim krajem preskrbuje živila. Iz vsega tega mora biti pač vsakomur jasno, da namerava ogrska vlada v Reki tirati dalje tisto politiko kakor doslej: Italijani in priseljeni Mažari bodo gospodovali, Hrvatje pa bodo morali molčati in plačevati davke. Če bo le držalo!

— Pregled oproščencev. Uradno se naznanja: Nastavljeni v zasebnih poklicih, podjetjih itd., potem posamezne zasebne osebe, ki so bile oproščene kot vodilni ali važni činitelji v javnem interesu (z dostavkom: Nadaljna oprostitev v slučaju nesposobnosti za frontno službo), se morajo v svrhu nadaljne oprostitve en do dva meseca pred potekom prejšnje oprostitve javiti najbližjim vojaškim evidenčnim oblastem, kjer se bodo zdravniško preiskali glede njihove službene sposobnosti. Vojaške evidenčne oblasti imajo nalog, da dotičnim prošnjam kar najhitreje ugodijo in izdajo pismena obvestila o uspehu preiskave. Dotični vojaškozdravniški izvidi se morajo ponovnim prošnjam za nadaljno oprostitve oziroma oprostilnim razvidnicam priložiti in izvirniku.

— Veliko presenečenje za vse one učitelje, ki imajo za ženo učiteljico, nudi odlok visokega c. kr. dež. šol. sveta z dne 2. avgusta t. l. št. 5154; kaj med drugim jim nudi tudi tole: »Omožene učiteljice, ki imajo za moža učitelja, ki služi dejanski v ljudskošolski službi, in bi potemtakem dobival vojno draginjsko doklado, nimajo za svojo osebo pravice do te doklade.« Ali ne zvane te besede kot brezsrčna obsodba za vse one, ki so si drznili darovati srce in roko za vse življenje učiteljici? Nedvoumno je, da namerava zgoraj omenjeni odlok zadeti ravno one, ki so navadno med ubožnimi najubožnejši. Pa čemu tepsti ravno te? Kaj stori ta vrsta ljudi res najmanj v šoli? Še brezsrčneje pa zvane besede tega odloka zaraditega, ker se zdi, kot bi se hotelo namenoma varovati one, ki služijo tudi dejanski v ljudskošolski službi, pa so imeli srečo v tem, da so si izbrali za ženo poštarico, posestnico, trgovko itd. Skoro čudež pa je, če človek sliši, da se hoče nakazati takim učiteljicam, ki imajo za moža uradnika, vajno doklado v onem znesku, kot se bode moškim, oženjenim učnim močem. Ali ne diši to po dvojni meri? Nobenemu izmed navedenih ne zavidamo vojne draginjske doklade, a s tem še ni rečeno, da se odrekamo svojim pravicam in zaradi tega apelujemo tim potom na velezaslužnega in občaspoštovanega gospoda deželnega glavarja dr. Ivana Šustersiča, oziroma na njegovega namestnika velečastitega gospoda kanonika, monsignora dr. Evgena Lampeta, kot predsednika deželnega odbora vojvodine Kranjske, in ga prosimo najvljudneje, da zabrani modro in dobrohotno udelež, ki nas grozi zadeti in oskrbi, da bode visoki c. kr. dež. šolski svet za vojvodino Kranjsko uredil učiteljice, ki imajo za moža učitelja, ki služi v dejanski ljudskošolski službi — kar se tiče vojne draginjske doklade — v kategorijo oženjenih brez otrok, in če ne to pa vsaj v kategorijo neoženjenih učnih moči; in Bog bode dal svoj blagoslov in dežela Kranjska tega izdatka ne bo občutila. — Eden za vse.

Orehovski Bračko v pokoju. Iz Gornje Radgone se nam piše, da je orehovski Bračko odložil svoj mandat kot okrajni načelnik. Na njegovo mesto je izvoljen Zoržini. Gotovi uradi se trudijo, da bi sedaj Zoržinija oprostili vojaške službe.

— Požar. Dne 25. avgusta zvečer je pričel goriti dvojni kozolec posestnika Antona Kristana v Založu, sodni okraj

Kamnik. V sled velike suše se je ogenj hitro razširil in v kratkem času vpepelil tudi Kristanovo hišo kakor tudi sosedni hiši Antona Kvasa in Marije Sajovic z gospodarskimi poslopji, poljedelskimi stroji, živilni in krmo vred. Skupna škoda znaša 16.300 kron, zavarovalnica znaša 4600 K. Zažgal je baje nek 7letni deček.

Za prirodoznance. Pišejo nam: Popolnoma sam med tučji v Volinju, prosim tem potom pojasnila v naslednji stvari: V tukajšnjih vodah je zelo veliko rečnih školjk. Rad bi vedel, če so užitne in kako se pripravijo za jed? — Odgovor na to vprašanje radi priobčimo v »Slovencu«, morda bo zanimal še marsikoga.

Iz ruskega ujetništva pošiljajo pozdrave: Martin Brvar z Vač; Fran Brvar iz Kolovrata (Izlake); Fran Černic iz Mirna pri Gorici; Jožef Hegler iz Dobrega polja; Alojzij Pekol iz Doberniča.

Slepih vojakov na Hrvaškem je sedaj 60, za katere skrbi društvo sv. Vida.

Resnica na dan! Iz ruskega ujetništva (Srednji Egorlik) je poslal dopisnico Alojzij Jakoš (iz Roženberga šentuprške župnije na Dolenjskem), ki se nahaja že od početka vojske pri veleposestniku Mihajlu Stepanoviču v staropoljski guberni. Dopisnica je došla 22. avg.; pisana je v nemščini na velikonočno nedeljo in se v prevodu glasi: Ljubi starši, bratje in sestre! Že tretjo velikonočno praznujem na Ruskem. Orož 2 leti sem že pri bogatem veleposestniku, ki je imel velike pravice zlasti dokler je bila stara vlada; zato more z nami na editi, kar hoče; tudi tepe nas z biči. Mene je dal 21. marca hudo natepsti. Ako pridem kdaj domov, bom vse to popisal v slovenskem jeziku. Moj Bog, koliko težav nam je prestatil!

Pozdravlja Vas Alojzij.

Dopis iz Rusije. V kratkem bo 7 mesecev (pisano 15. januarja 1917) našega ujetništva. Ker ne vemo, ali je komu tam v mili domovini znano kaj o naši usodi, naznanjamo, da smo tu. (Ne povedo kje, pečat nečitljiv. Op. ur.) Zdravi smo. Bratski pozdravi! Alojzij Švagelj, Štanjel; Alojzij Marc, Planina, Vipava; Ant. Furlan, Gabrovica.

— Nadomestna sredstva za tobak prepovedana. Z Dunaja poročajo, da bo notranje ministrstvo te dni izdalo prepoved proti prodaji nadomestnih sredstev za tobak. Nekatera teh zelišč so po zdravniških izjavah škodljiva ter povzročajo izpadanje zob.

— Z bajonetom težko ranil je v prepiru črnovojnik Fran Pertinc na kolodvoru v Rimskih toplicah železniškega čuvara Ivana Ozimek. Ozimek so prepeljali v celjsko bolnišnico.

Pogrešani vojaki. Županstvo občine Hotič, pošta Litija, Kranjsko, išče inf. Leopolda Pršina, 17. pp., 4. komp.; nazadnje se je bojeval v Karpatih meseca septembra 1915, potem ni bilo več glasu o njem. — Poddesetnik Jožef Gregorčič, k. u. k. Div. Tel. Abt. 18., išče svojega brata Ignacija Gregorčič, ki je služil pri c. kr. strelskem polku št. 5, 7 komp. — Bernarda Peric, begunka, Čivice št. 28, pošta Liblin, Češko, bi rada kaj zvedela o svojem soprogu, ki je služil pri 7. lovskem bataljonu, 1. stotnija in prišel v rusko ujetništvo.

— Svarilo. Različni nepoklicani ljudje prosjajo okoli ljudi za rodbino Pesjak, katerih oče je bil ubit o priliki italijanskega napada na Koroško Belo. Kdor zaslede takega sleparja, naj ga izroči najbližji orožniški postaji. Dovoljenje prositi imajo samo tisti, ki imajo to dovoljenje od županstva.

Poštna vesti. V smislu odloka c. kr. trgovskega ministrstva z dne 29. t. m. št. 28.489/P je od 1. septembra t. l. naprej promet poštinih zavitkov s povzetjem v Lvov zopet dovoljen. — Promet zasebnih vojnopoštinih zavitkov na vojnopoštni urad št. 462 je dovoljen, ustavljen pa na vojnopoštne urada št. 384 in 523.

Ljubljanske novice.

Ij Pričetek šolskega leta 1917/18 na mestnih ljudskih šolah. Šolsko leto 1917/18 se prične na vseh mestnih ljudskih šolah ljubljanskih v soboto dne 15. septembra t. l. s klicanjem sv. Duha in dne 17. septembra z rednim šolskim poukom. Vpisavalo se bode v četrtek dne 13. in v petek dne 14. septembra 1917 od osmih do dvanajstih dopoldne, le na mestni nemški dekliški in pa na šišenski dekliški osemrazredni šoli v omenjenih dneh od 2. do 6. ure popoldne, in sicer: za I., II., III. in IV. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju I. mestne deške šole v Komenškega ulici št. 19; za mestno nemško ljudsko šolo v šolskem poslopiju c. kr. nemške državne gimnazije v Beethovnovi ulici; za mestno slovensko dekliško šolo in pa za mestno nemško dekliško šolo v šolskem poslopiju na Erjavčevi cesti št. 21; za mestno trirazrednico na Barju v šolskem poslopiju na Karolinski zemlji št. 40; za šišensko deško in pa za šišensko dekliško osemrazrednico v tamošnjem šolskem poslopiju na Gasilski cesti št. 242. Otroci, ki

ne stanujejo v Ljubljani, se v mestne šole ne bodo sprejemali. Vse podrobnosti pojasnijo šolska vodstva ob vpisovanju.

Ij Na uršulinskih dekliških šolah v Ljubljani je vpisovanje 12. in 13. septembra, šolska maša 18. septembra, redni pouk 19. septembra. Dan prihoda za gojenke prvega letnika 17. septembra.

Ij Vpisovanje v I. razred deške oziroma dekliške vadbne tukašnje c. kr. moškega in ženskega učiteljskega je v petek dne 14. septembra ob 8. uri, v ostale razrede obeh vadb, v pripravljani tečaj in vse letnike moškega učiteljskega v ponedeljek dne 17. septembra dopoldne, v višje letnike ženskega učiteljskega popoldne ob 2. uri. Sprejemnega izpita v I. letnik ženskega učiteljskega ne bo v tem terminu.

Ij Zasebni uradniki in uradnice. Prihodnji teden se bo vršil ustanovni občni zbor »Društva zasebnih uradnikov in uradnic na slov. ozemlju«. Ker se bodo na tem občnem zboru volili odbori tudi posameznih strokovnih skupin, kakor skupine uradnikov denarnih zavodov, skupine uradnikov zavarovalnic, skupine uradnikov trgovine, obrti in industrije ter skupine odvetniških in notarskih uradnikov, se uradniki in uradnice posameznih vrst pozivljajo, da že poprej med seboj določijo, katere tovariše oziroma tovarišice bodo volili v te odbore in katere bodo poslali kot delegate v glavni društveni odbor. Ker čaka celokupno društvo kakor zlasti odbore posameznih strokovnih skupin težavno in ogromno dela, naj vstopijo v odbore predvsem take osebe, ki imajo veselje in čas za društveno delo. Nadalje se pozivljajo vsi oni uradniki in uradnice, ki do zdaj poslanih pristopnic še niso podpisali, da to takoj store ter jih pošljejo ali predsedniku pripravljalnega odbora g. Hirtu v Mestno hranilnico v Ljubljani ali jih pa prinese s seboj na ustanovni občni zbor, katerega natančnejši kraj, čas in spored se bo po listih še objavil.

Ij Meso na rdeče izkaznice A in na rumene izkaznice A. Mestna aprovizacija bo razdeljevala v petek dne 7. t. m. popoldne meso strankam, ki imajo rdeče izkaznice s črko A in rumene izkaznice s črko A. Na vrsto pridejo vse od pol 2. do pol 3. Prinesite s seboj rodbinske izkaznice.

Ij Meso na rumene izkaznice B. V petek, dne 7. t. m., prejmejo meso stranke, ki imajo rumene izkaznice s črko B. Na vrsto pridejo od pol 3. do 3. št. 1 do 200, od 3. do pol 4. št. 200 do 400, od pol 4. do 4. št. 400 do 6000, od 4. do pol 5. št. 600 do 800, od pol 5. do 5. št. 800 do 1000, od 5. do pol 6. št. 1000 do 1200, od pol 6. do 6. št. 1200 do 1400, od 6. do pol 7. št. 1400 do konca. Rodbinske izkaznice prinesite s seboj.

Ij Prodajalci sladkorja v I. do V. okraja se vabijo, da se zglase v petek 7. septembra 1917 v sladkorni centrali pri g. ravnatelju Lillegu radi sladkornih nakazil. Stranke iz teh okrajev dobe sladkor od srede 12. septembra naprej.

Ij Prodajalci sladkorja v VI. do X. okraja dobe sladkorne izkaznice istotam prihodnji teden. Dan izdaje in prodaje sladkorja se pravočasno objavi.

Ij Ljudska mesnica na Trgu sv. Jakoba bo oddajala meso svojim odjemalcem ta teden mesto na soboto jutri na petek 7. t. m. v urah, ki so označene na nakaznicah.

Ij Sladkor za vkuhanje sadja. Stranke še vedno prihajajo na magistrat in pošiljajo kolekovane prošnje za sladkor za vkuhanje sadja. Da ne bodo imele nepotrebnih potov in stroškov, se opozarjajo, da je kontingent izčrpan in se sladkorja v ta namen na noben način ne more več dobiti.

Ij Strojepiska, ki je dobro izurjena, tudi v nemškem pravopisu in nemški stenografiji, dobi takoj dobro službo. Več v našem uredništvu jutri od 10.—11. ure dopoldne.

Ij Izgubila se je včeraj zjutraj v Novem Udmatu denarnica s srednjo vsoto denarja. Pošten najditelj naj odda v Novem Udmatu št. 98 pri vdovi Mariji Uršič.

Ij Izdubila se je Terezija Metlar, stara 81 let, slabo oblečena, doma iz Ljubljane, ki je slaboumna. Kdor kaj ve o nji, naj sporoči Mariji Metlar, Hrenova ulica št. 19, Ljubljana.

Razne novice.

Novo rusko himno, ki jo je spesnil Baljmont, a uglasbil skladatelj Grečjaninov, prinaša zagrebška »Hrvatska Država« v hrvatskem prevodu. Glasi se:

»Da žive sretna naša zemlja ruska
Slobodna i svoja ko i cijeli svijet
Sloboda, pravda i njoj dodje ljudska
Što čekala ih tol'ko dugih ljet'.

Velika nek nam bude beskonačna
Ko i beskrajni vječni ocean,
Nek žive spomen onih što u mračna
Doba su prešli, da joj svane dan.

I preko polja, dola, plave stepe
Prek šuma, gaja, naš nek brenča glas
Nad gorske kose, da nebesa strepe:
Slobode svanu i Rusiji čas!

Griza. Na Dunaju je umrlo na grizi v prvih treh tednih avgusta 188 oseb proti 75 meseca julija; vseh slučajev je bilo na znanjenih 561, od teh 85 vojaških. — Na Češkem je bilo od 19. do 25. avgusta 864 slučajev grize, med temi 122 smrtnih. — Na Pruskem je bilo od 5. do 11. avgusta naznanjenih 3806 slučajev grize, od teh 339 s smrtnim izidom.

— Čeških listov na Ogrskem ne smejo prodajati. Češki listi poročajo, da se je trafikam in prodajalnicam časopisov na Ogrskem strogo prepovedalo prodajati češke časopise.

Francis Ledwidge, irski narodni pesnik-samouk, ki je po sodbi lorda Dunsany tro obetal prekositi slavnega Burnseja, je padel na flanderskem bojišču, star 26 let. Že pred desetimi leti je pričel pisati pesmi. Prva njegova zbirka »Songs ob the Firkd« je izšla leta 1917.

Roman, čigar središče je svetovna vojska, piše pisateljica Salma Lagerlöfova. Tako je razodela nekemu časnika. To delo bo prvo svoje vrste in gotovo eno izmed najvažnejših. — Salma Lagerlöfova je pisateljica svetovne slave. Kakor znano, imamo tudi Slovenci nekaj krajših prevodov njenih duhovitih in genljivih pravljic.

Velikanski gozdni požari v Toulonu. »Temps« poroča: V sled močnih severozahodnih vetrov je bilo doslej kljub pomoči številnih vojaških čet nemogoče, omejiti požar, ki je dosedaj uničil najlepše gozdove departementa Var. Požar se širi proti Toulonu in traja že tretji dan. Medtem je izbruhnil nov gozdni požar med fortom Pegras in semaforom. Ves trdnjavski pas Toulona obkrožuje sedaj požar.

Sneg v Davosu. Iz Davosa poročajo z dne 27. avgusta: Tu je zapadel prvi sneg. Višine okoli mesta so vse pobeljene, sneg seže globoko v doline.

Konserviranje sadja brez sladkorja.

Po H. Pfeifferju, profesorju na c. kr. višji šoli za vinarstvo in sadjarstvo v Klosterneuburgu.

V vsakem gospodinjstvu se dajo pripraviti s preprostimi sredstvi in brez sladkorja stanovitni sadni izdelki, kakor s sušenjem, z izparivanjem, razgrevanjem (sterilizacijo) in neprodušnim zapiranjem. Ker primanjkuje sladkorja in ker je sadje zelo drago, naj se opuste vsi nezanesljivi načini konserviranja in pa tisti, pri katerih je treba veliko sladkorja, kakor n. pr. vino iz jagodičastega sadja, žele, s sladkorjem vkuhan malinovec, sirup, vkuhan sadje itd. Prednost je dati pa tistim konzervam, ki ne potrebujejo nič ali prav malo sladkorja, kakor je suho sadje, sadna mezga ali marmelada. Pretežna večina sadja naj bi se tedaj na vsak način sušila in predelala v mezgo in marmelado.

Sladkor dodajamo sadnim konzervam predvsem zato, da jim izboljšamo okus; za konserviranje sladkor ni neobhodno potreben. Zato lahko osladimo sadne konzerve šele tik preden jih uživamo. To je posebno važno sedaj, ko tako manjka sladkorja; kajti malenkost, ki jo rabimo za vsakokratno posladkanje sadnih konserv, si lahko v gospodinjstvu prihranimo. Priporočati pa moramo, da se sadna jed nekaj ur prej osladka, preden se prinese na mizo, da kislina pridejani sladkor pretvori (invertira), t. j. izpremeni manj prebavni pesni sladkor v lahko prebavni sadni sladkor. V sled tega postane jed bolj okusna pa tudi veliko lažje prebavna. Ne zametujmo pri konserviranju prav ničesar, uporabimo tudi vse divje rastoče sadove (kakor borovnice, maline, robidnice, murve, brusnice, bezgove jagode i. dr.). Za sadno mezgo ni treba uporabljati vedno samo po eno vrsto sadja, ampak mešamo lahko različno sadje, zlasti kislislo s sladkim. Mešane mezge so jako priporočljive.

Vedeti moramo dalje, da se kot primes k sadni mezgi lahko s pridom uporablja korenje, buče in sladkorna pesa. Sladkemu sadju primešamo lahko eno tretjino, kislemu celo polovico teh pridelkov. S tem tudi štedimo s sladkorjem, ker ima korenje in sladkorna pesa obilo sladkorja. Vse te sadeže (korenje itd.) operemo, osnažimo, sladkorno peso olupimo, zrežemo na kosce, samo zase skuhamo, da so mehki, potem jih pretlačimo in tvarino zmešamo s razkuhanim sadjem in šele nato gosto vkuhamo.

Nihče naj se v sedanjih razmerah ne boji konservirati sadne izdelke za domačo uporabo s kemičnimi ohranjujočimi snovmi. Na ta način lahko zanesljivo in hitro predelamo velike množine sadja brez sladkorja in brez vseh drugih pripomočkov, ki se sedaj težko dobe in so predragi.

Priporočljiva ohranjujoča snov je benzoekislisli natron (Natrium benzoicum, Natrium benzoat). Vzamemo ga 1 gram na 1 kg sadne mezge (celo ½ grama bi zadovalo). Opomba ur.). Ta množina (½—1 gram na 1 kg sadnega izdelka) naj se pa natančno odtehta, ne pa približno odmeri kar na oči.

Benzoekislisli natron pridenemo šele potem, ko je izdelek že kuhan. Treba ga je

v žlici tople vode raztopiti in dobro umešati. Kdor ima navado, da dene na vrh marmelade v špiritu, rumu ali salicilni kislini namočen papir, naj odslej v to svrhu uporablja raje benzoe-kisli natron (1 gram na liter vode).

Ako rabimo saharin namesto sladkorja, pazimo na sestavo, ker imamo saharin s 450-, 350- in 110kratno sladkobo. Mnogo moremo takoj določiti po okusu. Dodajamo rajši premalo kakor preveč, ker posladimo izdelek lahko pozneje, prehude in neprijetne sladkobe pa mu ne moremo odvzeti. Tudi saharin dodajmo šele nazadnje, ko je izdelek kuhan, ali pa malo pred uporabo.

Najboljši način sadnega konserviranja je sušenje, ki zasluži veliko večje pozornosti kakor doslej. Dobro posušeno in pravilno pripravljeno suho sadje daje ravnotako dobra jedila kakor sveže. Za sušenje v malem ni treba nobenih posebnih priprav, razen male sušilnice za štedilnik ali celo le nekaj les. Vsako mesnato sadje, ki je zrelo, se da sušiti. Preveč sočno in pa nezrelo sadje daje zategel in neokusen izdelek, ki ima tudi slabo zunanost. Krastavo, rškavo, nagnito se da tudi uporabiti, ako se primerno otrebi. Najbolje se suše jabolka, hruške in češnje.

Jabolka lupimo ali pa cele zrežemo v obročke ali pa v krljice, peščiče odstranimo z nožem ali s strojem. Olupljene damo v slano vodo (1/2 % raztopina), kjer smejo ostati največ 20 minut. Obročki so suhi, ko se čutijo kakor usnje (še volni), ne trdi kakor kamen. Drobne hruške sušimo cele, debelejšje zrezane v 2 do 4 ali še več krljev. Peščiča ne izrezujemo, ker je mehko. Navadno jih tudi ne lupimo. Žveplanje sadja naj se v sedanjih časih opusti. Zlahtne hruške morajo biti za sušenje zrele, pa še čvrste (ne črne). Moštnice se morajo, preden jih denemo sušiti, umediti. Druge, ki se ne zmede (mačja glava n. pr.), se morajo pariti. Potem so lepše in boljše ter se hitreje suše.

Češnje se denejo sušiti brez vse prave (peclje pač odstranimo). Spočetka jih denemo v nizko toplino (50 stopinj C), sicer počijo. Šele, ko so veče, se toplina lahko zviša. Suhe so tedaj, ko ne dajo nič soka od sebe, ako jih več skupaj stisnemo v pesti.

Za suhim sadjem je sadna mezga najbolj važna. Izdelati se da iz vsakega sadja, tudi iz raznih divjih gozdnih jagod itd. Izdelamo lahko vsako vrsto sadja zase ali pomešamo med seboj s prej imenovanimi sadeži (buče, pesa, korenje). V ta namen sadje peremo, snažno izrežemo gnilo, črvojedino in ga razrežemo. Jabolkam pridene malo vode, jagodičevje in koščičasto sadje kuhamo v lastnem soku. Potem se vkuhava tako dolgo, da se primerno zgosti. Predolgo pa ni treba vkuhavati, ako nameravamo ohraniti izdelek s pomočjo sterilizacije ali z ohranjujočimi snovmi. Tudi barva in aroma se bolje ohrani, ako se predolgo ne kuha. Dovolj zgoščeno mezgo napolnimo v vroče steklenice in neprodušno zapremo in steriliziramo pol ure pri 90 stopinjah C, ali pa dodamo na 1 kg mezge pol do 1 g benzoekislega natrona. Priporočila se napol izdelano mezgo sproti napravljati, ko posamezne vrste sadja zorijo. Mešamo lahko pozneje.

Sadne sokove brez sladkorja delamo iz jabolk, hrušk in grozdja. To sadje ima tako ubrano sestavljen sok, da ga ni treba več sladkati. Sadje zdrobimo, drozgo iztisnemo, precedimo, napolnimo v steklenice, zamašimo in steriliziramo pri 80 stopinjah C (ne višje!) kake pol ure in potem zamaške zakapamo, dokler so steklenice še vroče, s parafinom ali z mešanico lojevca in vodnega stekla. Pred sterilizacijo moramo zamaške prevezati z motovozom ali pritrditi s primerno vmetjo, da jih ne izpahne vodna para. Sadni sokovi iz malin, ribeza itd. niso užitni brez sladkorja, ker imajo preveč kisline in premalo lastnega sladkorja. Toda kljub temu jih lahko konserviramo brez sladkorja na ta način, da jih ali steriliziramo in neprodušno zapremo, ali pa jim dodamo po 1 g benzoekislega natrona na vsak liter. Sladkor dodamo šele takrat, ko jih uživamo. Ostanke pri izdelavi sadnih sokov predelamo v sadno mezgo.

Za mezgo brez sladkorja so najprimerna jabolka, hruške, češnje in slive. Čim bolj zrelo je sadje, tem boljše in trpežnejši bo izdelek. V sedanjih razmerah mezgo navadno ne bomo tlačili skozi sito, ker je to delo kolikor toliko zamudno; pa tudi v izgubo gre vsled tega veliko blaga. Zato bomo pa sadje tem bolj pazljivo pripravili ter že prej odstranili, kar je popolnoma neužitno (peclje, muhe, koščice in pri jabolkih tudi še peščice). Kdor pa vendarle hoče sadje pretlačiti, naj vzame redko sito iz medene ali pocinkane žice. Pri vkuhavanju mezge moramo posebno svariti pred uporabo pocinkane posode in orodja. Sadna kislina obje cink in vsled tega dobi izdelek tako zopern okus, da je neužit, poleg tega je pa še zdravju škodljiv. Brzoparilniki niso za to rabi. Ker

nimamo bakrenih kotlov, bomo uporabljali železno pa emailirano ali pocinjeno (ne pocinkano!) posodo.

Ako sadno mezgo vkuhamo tako gost, da se že težko meša in jo vročo napolnimo v lonce, deže, keblje, sodčke itd., se ohrani na leta tudi brez vsake ohranjujoče snovi. Dobro je tudi, ako posode, napolnjene z mezgo, postavimo v vročo peč, da se naredi na površju trda skorja. Nazadnje zavežemo posodo s pergamentnim papirjem ali zanesljivo pokrijemo z lesnimi pokrovi ter shranimo v hladnem pa suhem prostoru.

Naročajte nabitke iz usnja, s tem prihranite podplate. Cena z žebeljki za en par za gospode K 1'80, za dame K 1'50, za otroke K 1'20. Zaradi drage roštine priporočila se naročiti za več parov skupa. Dobe se pri Peter Kozina & Ko. v Ljubljani.

Boljša gospodičina išče

stanovanje

s braro pri uglednejši rodbini. Ponudbe z navedbo cene na upravo pod »Hrana 120 2201«.

Učenko

sprejme takoj modistka Ivanka Stegnar, Ljubljana, Rimska c. 10.

Hiša na prodaj.

Hiša za davka prosta, pred kratkim nova, v lepem trnovskem okraju, se takoj prodaja za ceno K 28 000 — Pojasnila daje lasnik Franc K. Arnes, mestni tes. mojster, Ljubljana, Prule št. 8.

Konj

kostanjeve barve, 165 cm visok, vztrajen za tek in tudi za težko vožnjo, se prodaja.

Roizve se pri županstvu v št. Vidu nad Ljubljano.

Sprejme se za takojšnji nastop

prodajalka

ki je obenem tudi zmožna knjigovodstva in korespondence. Ponudbe na naslov Slovenca pod št. 2235

Civilen gospod, ki je stalno v Ljubljani, išče za 15. september opremljeno, snažno, popolnoma

SEPARIRANO SOBO

pri mlrni stranki. Ponudbe pod št. 8718 na upravnishivo »Slovenca«.

Glasovirje,
pianine
harmonije in
orhestrijone

S. Kmetetz
Ljubljana,

Kolodvorska ulica 25.

124

Organist-cerkvenik

se takoj sprejme v Podgradu, Istra. Dobro bi izhajal kak rokodelce (krojač) Ponudbe na podzupni urad Podgrad.

Zamenjam stanovanje

v I. nadstr. sredi mesta, 2 sobi, kuhinja in pritlikline, čedno in pripravno. Ponudbe pod »Takeja« na upravnishivo »Slovenca«.

Dobiva se v ush knjižarnah!

Ob Soči

slike z goriškega bojišča, spisal
ALOJZIJ RES. 2146

Vsebina: Zadnji dnevi v Brdih. — Izgovori. — Topovski boj. — Ivanovo 1915. — Nočna vožnja. — Izboj v za Doberdob. — K Adriji. — S tolimskega bojišča. — Vseh mrtvih dan. — Gorica v plamenju. — Ob slovesu.

Cena 60 vinarjev.

založna knjžarna I. Stoka — Trst,
ulica Mo. no piccolo 19.

Prosim, ogledajte si predležee oblike nog, in ne bodete prišli težko do prepricanja, da oblika čevlja ne sme biti poljubna, temveč obliki roge popolnoma prilagojena. Človeške noge niso vse enake oblike, vsaka toga ima svoje posebnosti, in te posebnosti upoštevati je dolžnost vsakega izkuš. veččeka.

Poskusite pri: 2472

Fran Szantner

specialist za ortopedična
in anatomska obuvla

Ljubljana, Selenburgova ul. 4

Išče se poštena

2196

DEKLA

za Ljubljano, ki bi rada opravljala živino in bi se razumela tudi na poljska dela. Plača najvišja. Vstop takoj; Gruberjevo nabrežje 22.

Proda se v središču Bleda

trgovska hiša

zraven je tudi 2.916 m² vrta. Naslov pove uprava tega lista pod št. 2165.

Kostanjeve in bukove hlode

kupi vsako množino franko vagon

Strojilna tovarna SAMSA & Co v Ljubljani.

Vpoštevajo se le pisarne ponudbe z navedbo cen.

136

Magister — magistra

ali

nediplomirani asistent

se išče za takojšnji nastop za lekarno v Stubici. Obširne ponudbe na: E. V. Feller, Zagreb, Jurjevska ulica 31 A.

OBJAVA.

Pri poveljstvu trenske skupine v Ljubljani, zbirališče Tivoli, se prodaja v sredo, dne 12. septembra 1917, ob 9. uri dopoldne okoli

300 žrebet

dražbenim potom.

Dražbe se morejo udeležiti le osebe, ki se morejo izkazati s potrdilom okrajnega glavarstva, da so res poljedelci (konjerejci). Trgovci s konji in metarji so izključeni od dražbe.

Ugodna prilika za varno in plodonosno
naložitev denarja.

Tovarniško mizarstvo naprodaj.

Prva kranjska mizarška zadruga v št. Vidu nad Ljubljano proda svoje tovarniško mizarško podjetje.

Tovarna stoji poleg kolodvora Vižmarje, je v dobrem stanju in je opremljena s stroji za obdelovanje lesa. Gonilna moč: parni stroj in elektromotor. Na razpolago so obširna skladišča, sušilnica, za les, centralna kurjava, električna razsvetljava in vodovod.

Podjetje je znano daleč izven Kranjskega, zlasti v Primorju Dalmaciji in Bosni.

Prodajni pogoji in nadaljna pojasnila se dobe v zadrugi pisarni.

Resni kupci naj pošljejo svoje ponudbe pisмено do 15. oktobra 1917 na naslov zadruga.